Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 53 (16276) | 1983 оной мартын 4, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ШИИДХЭБЭРИИН АБТАҺАНАЙ ҺҮҮЛЭЭР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ Свердловско областиин түрүү предприятинууд хүн зоной хэрэглэмжын эд бараа улам ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха гэһэн үүсхэл гаргаһан юм. Үүсхэлыень дэмжээд, энэ шухала хэрэгтэ заводуудай, фабрикануудай, институдуудай коллективүүдые, мүн баһа арадай депутадуудай нютагай Соведүүдые элсүүлжэ, областной партийна организаци тусхай комплексно программа баталан абаһан байгаа. Тэрэ программын ёһоор табан жэлэй түгэсхэлдэ арад зоной хэрэглэмжын эд бараанай хэмжээе материальна үйлэдбэридэ хүдэлдэг ажалшадай салингайнь жэлэй фондын хэмжээндэ хүргэхэ зорилго табигдаа.

Абтаһан шиидхэбэри эгээн эхинһээн, эмхидхэлэй болон үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын тодорхой хэмжээнүүдээр бататхагдаһан байгаа. Предприятинуудта болон заводуудта харалга-конкурснууд, эрхим эд зүйлнүүдэй выставкэнүүд, түрүү дүй дүршэд тарааха семинарнууд ба һургуулинууд эмхидхэгдээ. Хараалагдаһан программые бэелүүлхэ талаар партийна болон совет органуудай дэргэдэ байгуулагдаһан эмхидхэхы комитедүүд, штабууд ехэ юумэ хэнэ. Тэдэнэр даабаринуудай, абаһан уялгануудай дүүргэлтые хинадаг, мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолдог, шэнэ дурадхал, зууршалгануудые бэлдэдэг. Энэ эбтэй эетэй, урма зоригтой ажалай дүнгүүд баяр түрүүлнэ: һүүлшын хоёр жэлэй туршада областьдо арад зоной хэрэглэмжын эд бараа үшөө 81 предприяти гаргадаг болоо, 700 шэнэ зүйл үйлэдбэрилэгдэнэ. Түсэбһөө гадуур олон арбаад миллион түхэригтэ эд бараан худалдагдаа.

Эгээн шухала шэглэлнүүдтэ анхаралаа хандуулжа, баталан абаһан шиидхэбэринүүдээ наринаар бэелүүлжэ шадаха гээшэ хүтэлбэриин бэлиг шадабари мүн болоно гэжэ амжалта түгэс ажалай энэ, мүн бусадшье жэшээнүүд гэршэлнэ. «Нэгэ асуудалаар шэнэ шиидхэбэри бүхэн ямар ушарта дахин абтаха ёһотойб гэхэдэ, урдань абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэгдэһэн хойно гү, али ямар нэгэ шэнэ ушарай гарахадал абтаха, энэ заатагүй дүүргэгдэхэ дүрим болохо ёһотой», — гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андропов партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ хэлээ һэн.

Ямаршье тогтоолой бэелүүлэгдэхэ хүсэниинь бүри тэрэнэй зохёогдожо байхада уридшалан бодомжологдодог гээшэ. Шухала болоһон асуудалые шанартайгаар, гүнзэгыгөөр шэнжэлһэнһээ, хүн зоной һанал бодолые хараадаа абаһанһаа, бии байгаа арга нөөсэнүүдһээ эндэ олон юумэн дулдыдадаг. Зүгөөр шиидхэбэриин абтаад байхада, тэрэниие бодото байдалда беэлүүлхэ сагай хүрэжэ ерэхэдэ, хэрэг эмхидхэхэ, гүйсэдхэн дүүргэлтые хинаха, шалгаха гээшэ онсо шухала болодог.

Гүйсэдхэн дүүргэлтые тодо наринаар хиналта ба шалгалта ажал хүдэлмэриин ленинскэ ёһо гуримай таһаршагүй хубинь мүн. Тэдэнэр дутагдалнуудые саг болзортонь элиршэлхэдэ, зайсуулхада туһална, тохёолдоһон эрхэ байдалда эмхидхэлэй болон нниитэ-политическэ хүдэлмэриин шэглэл тодорхойлхо, тэрэниие бүри эли тодо, ашаг үрэтэй болгохо арга олгоно. Хиналта хадаа хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ харюусалгын, хэрэг тушаа оролдолгын мэдэрэл, журам хүмүүжүүлдэг зэбсэг хэрэгсэл болоно. Гүйсэдхэн дүүргэлтые саг үргэлжэ дээрэһээньшье, эхин шатаһааньшье, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй үргэн хабаадалгатайгаар шалгадаг лэ ушарта эгээн үндэр дүнгүүд туйлагдана гэжэ бодото байдал гэршэлнэ. Хараалагдаһан хэрэгэй бэелүүлэгдээгүй ушар бүхэн тон хатуу эрилтэтэй, бүгэдэндэ мэдээсэгдэхэ сэгнэлтэ абаха зэргэтэй.

Харин хаа-хаанагүй энэ хүдэлмэри имагтал нимээр табигдаагүй байһаар. Жэшээнь, нэгэ забойһоо сүүдхэдэ мянган тонно, үлүүшье нүүрһэ абаха гэһэн шахтернуудай бригаданuудай хүдэлөөе дэмжэжэ, СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерство коллегиин олон тоото захиралта, тогтоолнуудые толилһон байна. Теэд тэдэнь тусхай ажал ябуулгаар хангагдаагүй, тэдэниие бэелүүлхэ ёһотоор хинагдаагүй. Энэл ушарһаа бассейнүүдтэ оньһожоруулагдаһан забойнуудай олон болоошье һаа, нимэ бригаданууд дүрбэнэй нэгэ хубяар үсөөрөө. Бүхы һалбарида нүүрһэ абалгын бага болоһониинь эндэһээл эхитэй. Ажал хэрэгые бодотоор эрхилхын орондо суглаа зүблөөнүүдые зарладаг, элдэб эсын захиралта, заабарнуудые бэшэдэг, харин ёһотой хиналтые миин лэ мэдээсэл, тоосоонуудые суглуулгаар һэлгэдэг баримтанууд үшөө үсөөн бэшэ дайралдана. Имэ саарһан дээрэ, ёһо тэдыгээр бэелүүлэгдэдэг хүтэлбэри һайн үрэ дүн үгэдэггүй. Дутагдалнуудые усадхахын орондо тэдэниие бүри һужэрөөдэг, кадрнуудай эдэбхи хэшээлые хизаарладаг, ажалһаань һамшаадаг байна бшуу. Тэрээнһээ гадна абтаһан документнүүд гүйсэдхэн бэелүүлэгдээгүй үлэхэдөө, хүнүүдые харюусалгагүйгөөр һургана ха юм. Оскольско электрометаллургическа комбинадта бригадна подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай олон тоото захиралта шиидхэбэринүүд абтаһан аад, Злобиной онол аргаар хүдэлдэг коллективүүдэй тоо олошорно бэшэ, үсөөржэ байна. Подрядна бригаданuудай тарахашье ушарнууд үзэгдэнэ.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ, гүйсэдхэн дүүргэлтые хинаха, шалгаха хэрэг шангадхаха зорилго партимнай табижа байна. Эдэ асуудалнууд партийна комитедүүдэй гол анхаралда байха зэргэтэй. Тэдэнэр абтаһан шиидхэбэринүүдэй бэелүүлгые саг үргэлжэ анхарха, хиналта эмхидхэдэг организацинуудай хүсэл оролдолгые шэглүүлхэ, тэдэнэй ажал ябуулгые элсүүлхэ уялгатай, шалгалта хэхэ хэрэгтэ дабталганuудые зайсуулха шухала. Хиналта беэлүүлгые хангаха хэрэгтэ министрнүүдэй, гүрэнэй болон ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые али болохо аргаар дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Хараалһанаа амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа кадрнуудай шадабаритайгаар хүдэлһэнһөө дулдыдадаг. Һайн үрэ дүн туйламаар социалис мүрысөө эмхидхэлгэ, ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжэ, хүсэл бодол тухай үдэр бүриин анхарал, коллективүүдтэ эбтэй эетэй, зохёохы ажалай эрхэ байдал тогтоохо гээшэ хойшолуулашагүй, эгээн шухала зорилгонууд болоно.

Эдэ бүхы хэрэгүүдтэ эхин партийна организацинууд онсо үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Захиргаанай ажал ябуулгые болон аппарадай хүдэлмэриие хинаха талаар үгтэһэн эрхэеэ бүрин дүүрэнээр хэрэглэжэ, тэдэнэр үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлсэхэ, коллективүүдэй ажабайдалай шухала асуудалнуудые эрилтэ ехэтэйгээр, гүнзэгыгөөр, шэнжэлхэ, гурим, журам шангадхаха хэрэгтэ, ажахы хүтэлбэрилгын онол аргануудые наринжуулгада али болохоор хабаадаха уялгатай ха юм. Кадрнууд тухай, түсэбүүдэй дүүргэлтэ гү, али хүн зоной ажаһуудалай, хүдэлмэриин эрхэ байдал тушаа асуудалнуудай гарахада, парторганизацинууд энэ асуудалнуудые хододоо эрид хатуу эрилтэтэйгээр шиидхэлсэхэ ёһотой.

Табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө эрхим шанартай, үндэр бүтээсэтэй ажалай, эдэбхи үүсхэлэй, һүбэлгэн ухаан бодолто бэдэрэлгын экономическа болон эмхидхэлэй эрхэ байдал зохёохо гэһэн эрилтэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум табиһан юм. Имагтал бодото хэрэг, эдэбхи түгэс ажал хүдэлмэри, туйлагдаһан дүнгүүд лэ үнэ сэнтэй! Түсэб гээшэ хуули мүн. Шиидхэбэл—бэелүүлхэ хэрэгтэй! Энэ хадаа мүнөөдэр коллектив бүхэнэй, парторганизаци бүхэнэй ажалай эрилтэ, гурим болохо зэргэтэй.

(«Правда» газетын мартын 2-ой түрүү бэшэг)

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ ҺУРАЛСАЛАЙ ПРОПАГАНДИСТНУУДТА «РСФСР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Марксистско-ленинскэ теори болон КПСС-эй политикые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө «РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Бадашкеева Татьяна Ивановнада — Улаан-Үдын авиационно заводой марксистско-ленинскэ һуралсалай системын пропагандист.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1983 оной мартын 2.

Буряадай АССР-эй 60 жэл

ЗУУТАН ОЛОШОРНО

Хорины районой Үдын совхоз 12700 эхэ хонидһоо 11.200-гаад хурьга абаад байна. Тус ажахын түрүүшүүлэй тоодо зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаһан КПСС-эй обкомой гэшүүндэ кандидат Г. М. Бимбаев оролсоно. Тинхэдэ тус ажахын Баруун-Хасууртайн отделениин хонишон Бадма Найданович Бумбеев—105, Баян-Голой отделениһээ Шоймпол Дабаевич Банзаргашеев, Шойсорон Аюшеевич Гунтыпов гэгшэд зуунһаа зуун хурьгадые абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байнхай. Мүн ахалагша хонишод Иван Иванович Мишенин, Намжилма Базаровна Нямадаева гэгшэдэй отаранuудта зуун эхэ хонин бүриһөө 95—96 хурьган абтаба. Мүнөө тус ажахыда түл абалга үргэлжэлһөөр.

Г. БАДМАЕВ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

Сэлэнгын геологическа экспедициин А. Л. Карплюгай хүтэлбэрилдэг үрэмдэлгын 52-дохи бригада Ошурковай ашагта малтамалай хэбтэшэдэ үрэмдэлгын хүдэлмэри хэдэг. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр тус коллектив һүүлэй хоёр жэлэй туршада түрүү һуурида ябажа, нэгэнтэ бэшэ дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн юм. Нёдондо үрэмдэлгын бригада ехэ амжалта туйлаһан байна. Тингэжэ 4159 метр үрэмдэхэ даабаряа 5106 метртэ хүргөө.

Тус бригада мүнөө ажалайнгаа эршэ һуладуулнагүй. Тиигэжэ үрэмдэлгөөр шэнэ жэлэй түрүүшын хоёр һарын түсэбые үлүүлэн дүүргээ.

Мүнөө уласхоорондын байдалай шахардуу шанга болоод байхада, А. Л. Карплюгай бригадынхид эрхим һайн ажалаараа эб найрамдалда, амгалан тайбанда дуратай хүсэнүүдэй илахын түлөө оролдоно. Эндэ һаяхан үнгэргэгдэһэн суглаан дээрэ бригадынгаа абаһан шан — 270 түхэриг эб найрамдалай жасада оруулха гэһэн шиидхэбэри абаад, бэшэ бригаданuудые энэ үүсхэл дэмжэхыень уряалаа.

В. ТОУТ,
Сэлэнгын геологическа экспедициин партийна организациин секретарь.

ХОНОГ БУРИ 700 ГРАММААР...

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүсэд таргалһан ехэ шэгнүүртэй мал гүрэндэ тушаажа, нэмэлтэ түлбэридэ горитойхоноор хүртэдэг болоһон Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үүсэлэгдэхэ үхэрнүүдээ заабол шахадаг болонхой. Тиин хэдэн жэлэй саада тээ Доодо-Тоёотодо үхэрнүүдые шахажа таргалуулха бааза эмхидхэгдэһэн юм. Мүнөө энэнь улам үргэдхэгдэнхэй, гансашье мал шахадаг бэшэ, мүн ажахын зургаан фермэһээ суглуулагдаһан туғалнуудые томо болгожо тобиржуулдаг байна. Гүүртэдэхи байранууд шэнээр баригдахаһаа гадна тэжээл хубаарилжа үгэхэ аргал шэбхыень сэбэрлэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой.

Мал шахаха, түлжүүлхэ энэ баазые үниинэй дүй дүршэлтэй малшан, ажалай болон дайнай ветеран Сынраб Долгорович Холбоев даадаг юм. Тусхай дунда һургуули дүүргэжэ, зоотехник мэргэжэлтэй Сергей хүбүүниинь эндэ ажаллана.

Мүнөө баазын малшад үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые дундa зэргэээр хоног бүридэ 500—700 граммаар дээшэлүүлнэ.

Үнгэрһэн январь һарада эндэхи малшад һүрэгөө һайнаар харууһалһанай ашаар шэгнүүрыень нэмээхэ даабаряа холо үлүүлээ. Мүнөө туйлаһанаа улам батадхахын тула бүхы арга боломжоёо хэрэглэн ажаллажа байнхай.

И. ФЕДОРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Иосиф Хумаев—Ахын районой «Коммунизм» колхозой үниинэй малшан, коммунист. Тэрэ хамтынгаа адууһа малай тоо толгой олошоруулха, бүрин бүтэнөөр харууһалха хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэжэ ходо оролдожо ябадаг.

Мүнөө тэрэ холын Бэлшэр гэжэ газарта үбэлжэнэ. Харууһалжа байһан 120 толгой һарлаг бурууну удынь орьёл үндэр хадануудай үбэрөөр бэлшээгдэнэ. Тэдэнь харууһа һайтай тула тобир тарганаар ондо орожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: малшан Иосиф Хумаев.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ШАГНАЛ

Партийна, ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь Анатолий Михайлович **Беляковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Буряадай промышленностиин хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, союзна удха шанартай тусхайта пенсионер Евгений Петрович **Павленкые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Республикын, партийна, совет болон комсомолой органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь, багшын эрдэмэй эдэбхитэй ажал ябуулһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай политэкономи болон научна коммунизмын кафедрын профессорай үүргые дүүргэгшэ, экономическа эрдэмэй кандидат нүхэр Даши Жалсанович **Жалсабоние** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Республикын финансын органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республиканска удха шанартай тусхайта пенсионер Батожап Жамбаевич **Жамбаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Республикын партийна, совет болон хүдөө ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, «Межколхозстройн» Түнхэнэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи экономист Цанжа Дашеевич **Бильгаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНОЙ МУХАР-ШЭБЭРЭЙ ҺУНГУУЛИИН 126-дахи ОКРУГОЙ ҺУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН МЭДЭЭСЭЛ

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта тухай» Буряадай АССР-эй Хуулиин 39-дэхи болон 41-дэхи статьянуудай үндэһөөр һунгуулиин окружной комисси нигэжэ тогтообо:

1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн **Спиридонов** Мартемьян Александровичые бүридхэлдэ абаха. Тэрэ 1932 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ, Мухар-Шэбэр тосхондо ажаһуудаг, Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин Мухар-Шэбэрэй 126-дахи округһоо тус районой «Коммунизм» колхозой гэшүүдээр дэбжүүлэгдэһэн.

2. Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Мухар-Шэбэрэй һунгуулиин 126-дахи округой һунгалтын бюллетеньдэ депутадта кандидат **Спиридонов** Мартемьян Александровичые оруулха.

УЛААН-ҮДЫН РАЙОНОЙ ИВАЛГЫН ҺУНГУУЛИИН 156-дахи ОКРУГОЙ ҺУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН МЭДЭЭСЭЛ

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта тухай» Буряадай АССР-эй Хуулиин 39-дэхи болон 41-дэхи статьянуудай үндэһөөр һунгуулиин окружной комисси нигэжэ тогтообо:

1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн **Дубровская** Анна Геннадьевнае бүридхэлдэ абаха. Тэрэ 1935 ондо түрэһэн, партийнабэшэ, ВАСХНИЛ-ай Буряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын лабораториин ахамад сотрудник, Ивалга тосхондо ажаһуудаг, Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Улаан-Үдын районой Ивалгын һунгуулиин 156-дахи округһоо ВАСХНИЛ-ай Буряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын лабораториин сотрудникууд, мэргэжэлтэд болон алба хаагшадай коллективээр дэбжүүлэгдэһэн.

2. Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Ивалгын һунгуулиин 156-дахи округой һунгалтын бюллетеньдэ депутадта кандидат **Дубровская** Анна Геннадьевнае оруулха.

ТАСС

ШЭНЭ ҺОНИН

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов Фрелимо партиин Түрүүлэгшэ, Мозамбигай Арадай Республикын Президент Самора М. Машелтэй мартын 2-то Кремль соо уулзаба. Совет талаһаа —КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко; Мозамбигай талаһаа — Фрелимо партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, уласхоорондын политикын асуудалнуудаар Фрелимо партиин ЦК-гай секретарь, НРМ-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ж. Чиссано уулзалгада хабаадалсаа.

1975 оной мартын 31-дэ баталагдаһан хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай договорой бата үндэһэ дээрэ байгуулагдажа байһан совет-мозамбигай харилсаанай асуудалнууд, мүн уласхоорондын хэдэ хэдэн асуудалнууд, тэрэ тоодо Африкын урда хубидахи байдал хани барисаанай болон үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

IV съездэ Фрелимо партиин бэлдэжэ байһан тухай, ЮАР-ай расис захиргаанай Мозамбигай революцида зүрюу харшаар эльгээһэн хүсэнүүдэй дайсан харша ябуулгануудаа үргэдхэжэ байһанһаа уламжалан, Мозамбигай Арадай Республикын үмэнэ табигдаһан зорилгонууд тухай, революциин туйлалтануудые хамгаалха, орон дотор социалис обществын үндэһэ һуурие байгуулха талаар партиин, правительствын, мозамбик арадай гаргажа байһан хүсэлэл оролдолгонууд тухай С. Машел мэдээсээ. Социально-экономическа асуудалнуудые шиидхэхэдэнь Мозамбигай Арадай Республикада ехэ туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө, дотоодын болон гадаадын хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэнь дэмжэжэ байһанайнь түлөө тэрэ КПСС-тэ, Совет гүрэндэ болон арадта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Мозамбигай Арадай Республикатай али бүхы харилсаа холбоо тогтоохо, социализмын үндэһэ һуурие байгуулха, национальна бэеэ дааһан байдалаа бэхижүүлхэ талаар Фрелимо партиин гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудые дэмжэхэ хараа шэглэл хадаа Мозамбигай Арадай Республикатай Советскэ Союзай тогтоодог харилсаа холбооe хүгжөөлгын гол шэглэл болоно гэжэ Ю. В. Андропов тэмдэглээ.

Африкын хүршэ гүрэнүүдтэхи байдалые түни түбшэн бэшэ болгохо, СВАПО-гай хүтэлбэри доро Намибиин арадай бэеэ дааһан байдалтай болоходонь, һаад тойбо татаха һэдэлгэтэй ЮАР-ай расис захиргаанай ээрхэг түримхэй политикые Советскэ Союзай ба Мозамбигай арадууд эрид буруушаана гэжэ Ю. В. Андропов болон С. Машел Африкын урда хубидахи байдалые хаража үзэхэдөө онсолон зааба. Африкын бэеэ дааһан оронуудта, нэн түрүүн Мозамбигта, Анголодо ба «фронт шадарай» бусад гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр Урда Африкын рассистнуудай үүдхэжэ байдаг ээрхэг түримхэй, һүйдхэлтэ ябуулгануудые саашадаашье зайсуулан сараха, Намибиин асуудалаар ООН-ой бүхы шиидхэбэринүүдые, тэрэ тоодо Аюулгүйн Соведэй 435-дахи тогтоолые наринаар бэелүүлһэнэй үндэһөөр Намибида бэеэ дааһан байдал олгохые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлээ.

Империализмын ээрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй тохёолдуулһан дайнай аюул Африка түби дээгүүр һужэрөөгдэжэ байна гэжэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад баталба.

Эгээл тиимэһээ Африкын эб найрамдалда дуратай гүрэнүүд дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэй хамта дайн дажарта эсэргүү тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Империализмда, колониализмда, расизмда эсэргүү тэмсэлыень һуларуулха зорилготойгоор Африкын нэгэдэлэй эмхидэ хүшэр хүндэ байдал толхёолдуулжа, Африкын оронуудай эб эе таһалха гэһэн империалистнуудай һэдэлгэнүүд аюултай байна гэжэ тэдэнэр мүн лэ анхаралаа хандуулба. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүйшүүлэй хүдэлөөнэй уласхоорондын үүргэ харюусалгатай байна гэжэ хоёр тала тэмдэглэхэ зуураа, эб найрамдал хангалгын ба арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлгын, эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула тэдэнэй хоорондо үргэн ехэ харилсаа холбоо тогтоолгын асуудалнууд бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй Делидэ нээгдэхэеэ байһан конференци дээрэ ехэ һуури эзэлхэ аабза гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлээ.

Мозамбигай Арадай Республикада социализмын үндэһэ һуурие байгуулха, Мозамбигай революциин туйлалтануудые хамгаалха хэрэгтэ саашадаашье амжалтануудые туйлахыень Ю. В. Андропов КПСС-эй ЦК-гай, Совет гүрэнэй болон совет арадай үмэнэһөө С. Машелдэ, Фрелимо партиин ЦК-да, правительствада, бүхы мозамбик арадта хүсэбэ.

(ТАСС).

МҮНӨӨ ҮЕ САГАЙ АГУУЕХЭ ҺУРГААЛ

СССР-эй Наукануудай академиин мартын 2-то Москвада болоһон хамтын суглаан Карл Марксын ажабайдал ба ажал ябуулгада, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэдэ тэрэнэй суртал һургаалай үзүүлжэ байдаг хубилгахы үүргэдэ зорюулагдаһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, ГКНТ-гэй түрүүлэгшэ Г. И. Марчук болон СССР-эй Наукануудай академиин хүтэлбэрилэгшэд президиумдэ һууба.

СССР-эй Наукануудай академиин президент академик А. П. Александров суглаа нээхэдээ, бүхы дэлхэйн саашанхи хүгжэлтэдэ шиидхэхы үүргэ нүлөө үзүүлһэн эрдэм ухаанда үндэһэлһэн социализмын суртал һургаалнуудай бии бололготой Карл Марксын нэрэ таһаршагүй холбоотой юм гэжэ тэмдэглээ.

СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент академик. П. Н. Федосеев «Карл Маркс болон мүнөө үе саг» гэһэн элидхэл хэбэ. Хүн түрэлтэнэй үмэнэ Карл Марксын гол алдар габьяань юун бэ гэхэдэ, тэрэ хани нүхэр болон соратник Фридрих Энгельстэй хамта ажаллажа, дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгалгын суртал һургаалай үндэһэ һуури табиһан, ниитын бүхы ажабайдалые үндэһөөрнь хубилгаха, үнэн зүб коммунис үндэһэ һуури дээрэ тэрэниие хубилгаха арга боломжотой байһые гэршэлэн харуулаа гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

СССР болон бусад оронуудта социализм байгуулга Марксын һургаалай түүхэтэ хуби заяанда, хүн түрэлтэнэй социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ тон шэнэ шата нээһэн байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. «Коммунист» журналда нүхэр Ю. В. Андроповой толилуулһан статья дотор манай үе сагта, шэнэ общество байгуулгада энэ һургаалай айхабтар ехэ удха шанартай байһан тухайда тодо хурсаар, дэлгэрэнгыгээр хөөрэгдөө. Социалис байгуулалтын асари ехэ үрэ дүнгүүд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд, тэдэниие шиидхэхэ харгы замууд энэ статья соо гүн гүнзэгыгөөр, тодорхойгоор харуулагдана. Тэрээн дотор теориин үндэһэн шухала асуудалнуудые саашадань шиидхэлгэдэ эрдэмтэдэй анхарал хандуулагдана.

Манай үе сагта бодото социализм хадаа хүсэн түгэс, асари ехэ түүхэтэ туйлалтанuудые бэелүүлхэ аргатай эгээл хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан социальна байгуулалта болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ медүүлээ. Экономикые хүгжөөлгэдэ, социальна ажабайдалда социалис соёл болбосоролые һалбаран бадаруулгада, олониитын һуудал байдалые һайжаруулгада социалис оронуудай туйлаһан амжалтанууд шэнэ байгуулалтын барагдашагүй арга боломжонуудые, капитализмын урда тэрэнэй арсашагүй булюу байһые элирхэйлэн харуулна.

Марксизм-ленинизмын үүргэ нүлөөгөөр, бодото социализмын хурдан түргэн хүгжэлтын ашаар ажабайдалай социалис түхэл шэнжын, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын, арадуудай хоорондо бата ба эбдэршэгүй эб найрамдал хангалгын замда хүнэй али бүхы талаараа дүрбэн тэгшээр урган хүгжэлгын суртал хадаа мүнөө үе сагай гол һургаалнууд болоо.

СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент академик Ю. А. Овчинников «Марксизм ба эрдэм-техникын дэбжэлтэ» гэһэн элидхэл хэбэ. Эрдэм-техникын дэбжэлтэ хадаа обществын түүхэтэ хүгжэлтын эгээл шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ марксизм тоолоно гээд тэрэ хэлээ.

Эрдэм-техникын дэбжэлтын туйлалтануудые ажахын социалис байгуулалтын булюу талануудтай ниилүүлэн нэгэдүүлхэ тухай тон шухала заабари парти һүүлэй жэлнүүдтэ дэбжүүлһэн байна. КПСС-эй XXVI съезд эрдэм, техникые хүгжөөхэ асуудалнуудта анхаралаа тон ехээр хандуулһан, гүнзэгы ехэ шэнжэлгэнүүдые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ шухала гэжэ тэмдэглэһэн, эрдэм ухаанай нээлтэнүүдэй ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ зорилго табиһан байна. Эрдэм ухаанай коммунис байгуулалтын хэрэгтэй таһаршагүй холбоотой байһан тухай партиин съезднүүдэй шиидхэбэринүүд элирхэйлэн харуулна. Энэнь марксистско-ленинскэ теориин илан мандажа байһые, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури табигшадай научна гүнзэгы ухаан бодолой түүхэтэ үнэн зүб байһые гэршэлнэ.

Бүхы социалис оронуудай, хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй эрдэмтэд эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Баруунай оронуудай эрдэм ухаанай эрхим түрүү түлөөлэгшэд энэ талаар бүхы хүсэ шадалаа элсүүлдэг байгаа, мүнөөшье элсүүлнэ. Д. Берналай, Ф. Жолио-Кюрин, Л. Полингын ба бусад эрдэмтэдэй нэрэнүүдые энэ талаар дурдажа болоно. Манай суглаанда хабаадалсахаяа ерээд байһан, СССР-эй Наукануудай академиин үндэр дээдын шагналай — М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ алтан медаль тэрээндэ барюулагдаха ёһотой, Англиин элитэ ехэ эрдэмтэ, Нобелевско шангай лауреат эхэнэр Дороти Ходжкиной алдар габьяае тэмдэглэхэ шухала.

Гүнзэгы ухаан бодол илажа, түүхэдэ эгээл үнэн сэхэ, эгээл энэрхы һайн шэнэ общество бүхы дэлхэй дээрэ байгуулагдаха юм гэжэ бидэ, совет эрдэмтэд, этигэн найданабди гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Марксизмын үндэһэ һуурие табиһан агууехэ хүнүүд энээн тухай бодомжолдог, тэрэниие бэелүүлхын түлөө тэмсэдэг, тэрээн тээшэ харгы замыень заажа үгэдэг байгаа.

* * *

СССР-эй Наукануудай академиин жэлэй хамтын суглаанай сесси энэл үдэр Эрдэмтэдэй байшан соо нээгдэбэ. СССР-эй Наукануудай академиин президиумэй ахамад эрдэмтэ секретарь академик Г. К. Скрябин 1982 ондо академиин бэелүүлһэн ажал ябуулга тухай элидхэл хээ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ
тодото мэдээсэл

СЕМИНАР, ХЭШЭЭЛНҮҮД

Һаяхан партийна, комсомолой, экономическа һуралсалай пропагандистнуудай, профсоюзай, комсомолой эдэбхитэдэй семинар Баргажанай-Адагта болобо. Тус семинар «Ажалай журам ба КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор тэрэниие шангадхаха хэмжээнүүд тухай» асуудалда зорюулагдаа.

КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн, Баргажанай-Адагай загаһанай комбинадай директор, пропагандист Г. И. Низовцев предприятида ажалай журам шангадхаха талаар ямар хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байһан тухай хөөрэбэ. Баргажанай-Адагай парткабинедые даагша Т. А. Шелковникова посёлогой предприяти, эмхи зургаануудта политическэ һуралсалай ябаса тухай тогтоһон байна. Илангаяа Баргажанай леспромхозой, Баргажанай-Адагай мехлесхозой, пристаниин полит-һургуулинуудай хүдэлмэридэ тодорхой сэгнэлтэ үгтөө.

Һүүлээрнь дүй дуршэлөөрөө хубаалдалгада Баргажанай ЦРММ-эй пропагандист Й. И. Башаров, Баргажанай-Адагай мяханай комбинадай директор, экономическа һуралсалай пропагандист Н. И. Лебедева, Баргажанай леспромхозой партийна һуралсалай пропагандист Н. М. Фёдоров гэгшэд хабаадаа.

Сугларагшадай урда залуу поэт Баир Дугаров мүнөө үеын буряад поэзиин хүгжэлтэ тухай һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Эдэл үдэрнүүдтэ районой түб һууринда хоёр нэмэл хэшээл үнгэргэгдөө. Нэгэдэхинь харгы заһабарилга-барилгын управлениин марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин һургуулида «Парти — Октябриин вождь» гэһэн темэдэ зорюулагдаа. Токарь М. Новиков, кадрнуудай таһагай инспектор Е. С. Тебейкина гэгшэд тус темээр тодорхой дүүрэн харюунуудые үгэжэ, пропагандист А. К. Толстнхинай һайшаалда хүртэһэн байна.

Районой түбэй больницын комсомолой полит-һургуулида (пропагандист Р. С. Массовер) Совет Армиин 65 жэлэй ойн урда тээ тон һонирхолтой нэмэл хэшээл болобо. Граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнуудай ветеран П. Н. Эдинг Баргажанай райондо революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтэ тухай комсомолшуудта хөөрэжэ, тэдэниие һонирхуулба.

Б. ЛИНХОЕВ,
КПСС-эй Баргажанай райкомой парткабинедые даагша.

ПАРТИЙНО-АЖАХЫН ЭДЭБХИТЭДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

Ахын районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй һуралсалай ээлжээтэ хэшээл һаяхан үнгэрбэ. Эндэ партийна, комсомолой организацинуудай секретарьнар, профсоюзна комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, сельскэ болон сомоной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, колхозуудай, предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд суглараа.

Һуралсалда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй материалнуудые «СССР-эй 60 жэл» гэһэн нүхэр Ю. В. Андроповой элидхэлые шудалан үзэжэ, хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула хүсэл оролдолгоёо зорюулна.

«Партийна хүтэлбэрилгын ленинскэ ёһо гуримууд ба тэрэниие КПСС-эй зохёохы удхатайгаар хүгжөөн бэелүүлээ» гэһэн лекци КПСС-эй районой секретарь Я. Д. Гасэнов уншажа, эдэбхитэй хөөрэлдөөн болобо. Тиихэдэ «50 лет Октября» колхозой түрүүлэгшэ С. Ж. Ангархаев ажахынгаа хүгжэлтэ тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Ц. ЦЫБДЕНОВ.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНА ҮЗЭЛ БОДОЛТОЙГООР

КПСС-эй Прибайкалиин райкомой пленум һаяхан болоһо. «Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, саашадаа ажалшадые интернациональна үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ талаар районой партийна организациин зорилго тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой секретарь Г. Б. Цыденов элидхэл хэһэн байна.

Пленумэй хүдэлмэридэ партийна, комсомолой комитедүүдэй секретарьнар, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзай комитедүүдэй, сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, мүн бусад хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд үргэн ниитэ хүн зоной дунда интернациональна хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха тухай эрилтэ табиба. Илангаяа залуушуулые, һургуулиин һурагшадые интернациональна үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөө үеын тон шухала асуудал болоно. Тиимэһээ энэ асуудалаар партийна, комсомолой профсоюзай организацинуудай, һургуули ба соёлой, физкультура ба спортын эмхи зургаануудай хүдэлмэри улам шангадхажа, ойлгуулламжын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулха гэһэн шиидхэбэри баталан абтаа.

Г. ЦЫДЕНОВ.

ЗОРИЛГОНУУДАА ТОДОРХОЙЛНО

ЗАКАМЕНСК. Эдэ үдэрнүүдтэ районой агитколлективүүдые даагшанарай, политинформаторнуудай бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй семинар болобо. Семинарта хабаадагшадые республикын, районой промышленностиин хүгжэлтын 1982 оной дүнгүүдтэй, мүн 1983 оной зорилгонуудтай КПСС-эй Захааминай райкомой секретарь Р. В. Никитков танилсуулһан байна. Хүдөө ажахын үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд болон арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй зорилгонууд тухай партиин райкомой хүдөө ажахын таһагые даагша М. Ж. Тудунов хөөрэжэ үгөө. Тиихэдэ «Мүнөө үе сагай үзэл сурталай тэмсэл ба шажан мүргэл» гэһэн лекци СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэн Т. М. Михайлов һонирхолтойгоор уншажа, сугларагшадай анхарал татаба. Тэрэ олохон тосхон һууринуудай ажалшадта энэ лекциеэ уншаһан байна.

М. НАМСАРАЕВ.

* * *

Район дотор эрдэмтэдтэй, уулзалганууд эмхидхэгдэбэ. СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ М. В. Мохосоев, философиин эрдэмэй доктор В. В. Мантатов, геолого-минералогиин эрдэмэй доктор Г. В. Андреев гэгшэд Зэдын вольфрам-молибденэй, мяханай комбинадуудай, Холтоһоной уурхайн хүдэлмэришэдэй урда үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэдэй хэжэ байһан хүдэлмэринүүдтэй танилсуулжа, ерээдүйн зорилгонууд дээрэ тогтоһон байна. Тиихэдэ Захааминай үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдтэй уулзаа.

Д. ГАРМАЕВ.

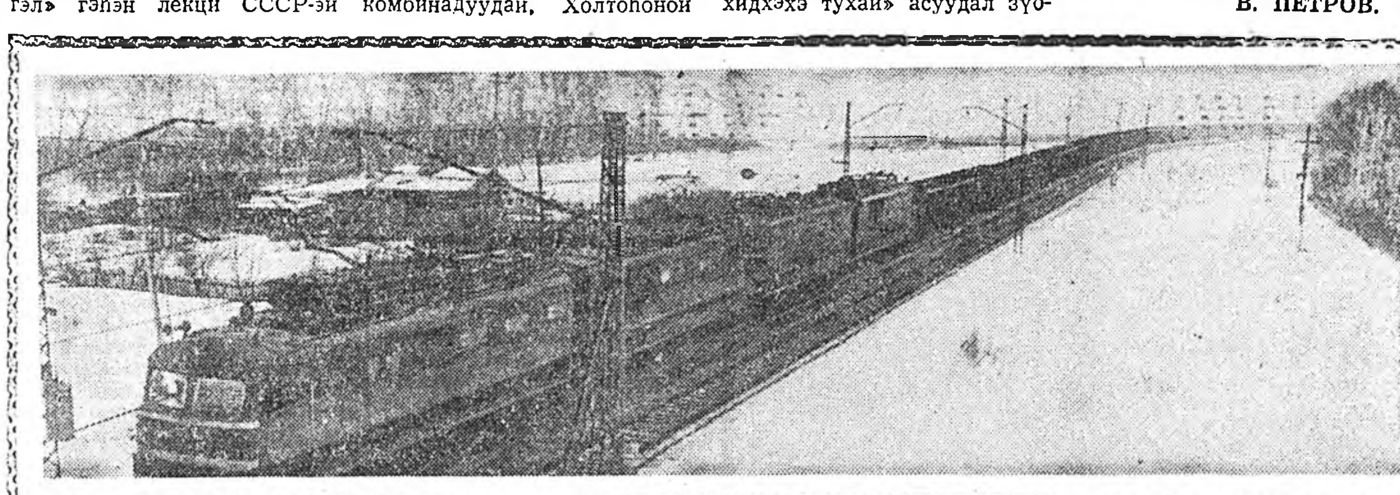
* * *

КАБАНСК. Мүнөө район дотор политинформаторнуудай болон агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй семинар үнгэргэгдэжэ байна. Эндэ «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, район дотор ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Иимэ семинар Байгал-Хударада, Селенгинск, районой түб — Кабанск тосхонуудта болобо. Семинарта хабаадагшадай урда КПСС-эй райкомой секретарь М. А. Лукьянов үгэ хэлэжэ, партиин Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ зуураа, ажалай журам һайжаруулха тухай, нүхэр Ю. В. Андроповой «СССР-эй 60 жэл» гэһэн элидхэлые үргэн ниитын дунда гүнзэгыгөөр ойлгуулха тухай хөөрэжэ үгөө.

Политинформаторнууд болон агитаторнууд республикын, районой промышленностиин, хүдөө ажахын хүгжэлтын асуудалаар тоо, баримтануудтай, 1983 оной зорилгонуудтай танилсаба.

В. ПЕТРОВ.

Урда-Ураалай түмэр зам дээрэ холбогдоһон хоёр локомотивые нэгэ бригадын хүтэлбэрилхөөр шэнэ гурим нэбтэрүүлэгдэнэ. Ураалай шэлэнүүд дээгүүр гарадаг харгын орёо участогта түмэр замшад холбогдоһон хоёр локомотивые электронно түхеэрэлгэнүүдээр хангаад, составай шэгнүүрыень хүндэ болгожо, харгы зам сүлөөлнэ.

Златоустын депогой локомотивна парк жэлэй дүүрэтэр энэ шэнэ гуримда оруулагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Челябинск—Златоуст гэһэн участогай түмэр замые 5 мянган тонно шэгнүүртэй состав гаталжа ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

ГАМТАЙГААР, ЭЗЭН ЁҺООР

Эзэн буса ябадал гаргаха, үрилтэ хэхэ баримтануудые Госстандарт дахин буруушааба. Тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын предприятинуудта 21046-81 ГОСТ-ын эрилтэнүүд хэр дүүргэгдэнэб гэжэ СССР-эй Госкомнефтепродуктын түлөөлэгшэдтэй хамта Госстандартын шалгагшад шалгаһан байна.

Экономическа талаараа хүгжэнги гүрэнүүдэй промышленность болон транспортда тон ехэ хэмжээнэй индустриальна ба моторно тоһон хэрэглэгдэдэг байна. Нэгэ үедэ хэрэглэгдэһэн иимэ тоһон хаягдадаг байһан юм. Мүнөө тэрэндэ тад ондоогоор хандадаг болонхой. Эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд нэгэто хэрэглэгдэһэн тоһо сэбэрлэжэ, хоёрдохёо хэрэглэхэ бараг юрын ба найдамтай арга үнидэ бии болгонхой.

Национальна хилэнүүдтээ нефтиин хэбтэшэгүй Баруун Европын оронуудта хэрэглэгдэһэн тоһо гамтайгаар, эзэн ёһоор хоёрдохёо хэрэглэдэг байна.

ФРГ-дэ болон Италида энэ хэрэг һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Жэшээнь, 1979 ондо ФРГ-дэ 360 мянган тонно хэрэглэгдэһэн тоһо суглуулһан байгаа. Эды тэнэзэн тоһонһоо 285 мянган тонно сэбэр тоһон абтаһан байна. Итали тушаа хэлэхэ болоо һаа, эндэ суглуулагдаһан нефтиин зүйлнүүд бултадаа шахуу (97 процентнь) дахинаа хэрэглэгдэдэг.

Баруун оронуудай үйлэдбэришэд алмалта арьбалалтын түлөө оролдодог ёһотой эзэд гэжэ харуулхын тула эдэ мэдээнүүд үгтэнэ бэшэ. Авторай һанамжаар, иимэ баримта һургаал абамаар юм бэзэ. Хэрэглэгдэһэн тоһо суглуулжа, сэбэрлээд, дахин хэрэглэхэ гээшэ бүхы талаараа ашатай туһатай гэжэ онсолон хэлэхэ дуран хүрэнэ. Манай орон дотор хэрэглэгдэһэн тоһоной 23 процентнь суглуулагдадаг юм. Энэнь Францида суглуулагдадагтай адли. Теэд манайда миил 10 гаран процентнь, Францида 90 процентнь шанаржуулагдадаг.

Түүхэй эдүүдэй нөөсэнүүдые гамтайгаар хэрэглэлгэдэ ёһотойгоор хандадаг болохын тула урзанда Госстандарт 21046-81 ГОСТ-ые баталһан, харин министерствэнүүд хэрэглэгдэһэн нефтиин зүйлнүүдые суглуулжа, дахин хэрэглэхэ талаар һалбариин нормативно-техническэ документнүүдые баталһан юм. Тиин Харьковай болон Челябинска тракторна заводуудта, Минскэ моторно, Тульска комбайнай заводуудта стандарт эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэгдэнэ гээд шалгалта харуулаа.

Минсельхозмашай шалгагдаһан предприятинуудай олонхинь шэнэ стандарт нэбтэрүүлээгүй байгаа. Зарим предприятинуудай, тэрэ тоодо Борисовско агрегадуудай заводой, Минскэ шестеренкын заводой, Днепропетровско комбинадай хүдэлмэрилэгшэд оройдоходоо зохихо захиралташье гаргаагүй байшоо. «Моссельмашта», «Одессапочвомаш» нэгэдэлдэ иимэ стандарт хараагүй байгаа. «Алтайсельмашта», Грязинска культиваторна заводто, Бердянска жаткануудай талаар нэгэдэлдэ имэрхүү байдалтай.

Госстандартын заседани дээрэ Алтайн мотоор бүтээлгын нэгэдэл болон Ростовско «Россельмаш» гэжэ комбайнай завод нэрлэгдээ юм. Эдэ предприятинуудай түрүүшынхидэнь жэл соо 7 мянган, хоёрдохидонь 6,9 мянган тонно моторно ба индустриальна тоһон хэрэглэгдэдэг байна. Иимэ ехэ хэмжээнэй нефтиин зүйлнүүдые хэрэглэдэг байгаад, сэхэ предприятинууд дээрэ тэдэниие сэбэрлэжэ, шанаржуулха хэрэгые эмхидхэхэ ёһотой байгаа. Заводуудта хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдшье бии аад, хүдэлгэгдэнэгүй.

СССР-эй Госстандартын болон Госкомнефтепродуктын шалгагшад 68 предприятяар ябаа. Тэдэнэй 51-дэнь стандартын эрилтэнүүд хазагайруулагдана, үгышье һаа дүүргэгдэнэгүй. Тиигэжэ гүрэндэ зарим хохидол хэгдэнэ. Тэрэниие мүнгөөр харуулха болоо һаа, даншье ехэ болохогүй. Зүгөөр ехэ гаргашатайгаар абтадаг нефтиин зүйлнүүд тухай эндэ хэлэгдэнэ бшуу.

Алтайн мотоор бүтээгшэд жэлдэ 7 мянган тонно моторно болон индустриальна тоһо хэрэглэдэг гээд заагдаа һэн. Энэнь ехэ гү, али бага гү? Олон тоото машина техникэтэй, экономическа талааараа хүгжэнги Бельги гүрэндэ орходоо үйлэдбэриин иимэ хэмжээтэй 15 предприяти бүри ехэ тоһо хэрэглэнэ бшуу. Минсельхозмашта хэдэн зуугаад нэгэдэл болон завод тоологдодог, тэдэнэй ехэнхи хубинь томонууд.

СССР-эй Госстандарт болон Госкомнефтьпродукт гансал һалбариин предприятинуудые шэнжэлээ гээшэ. Тиибэшье моторно ба индустриальна тоһо хэрэглэдэг бүхы предприятинууд шалгалтын дүнгүүдые хараадаа абажа, 21046-81 ГОСТ нэбтэрүүлхын түлөө хам орохо ёһотой. Хэрэглэгдэһэн нефтиин зүйлнүүдые хоёрдохёо хэрэглэлгые эмхидхэхэ гээшэ арадай ажахыда тон шухала бшуу.

В. БЕЛЯЕВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Совет орон дотор

ТЕХНИКЭ БЭЛЭН БОЛГОГДОО

МИНСК. Белоруссиин хүдөөгэй механизаторнууд хүрьһэ элдүүрилгын ба тарилгын машинануудые заһабарилжа дүүргээ. Тусхай шэглэлтэй бригаданууд болон звенонуудай эмхи гуримтай хүдэлмэриин, үйлэдбэриин баазые бэхижүүлһэнэй ашаар тэдэнэр нёдондо жэлэйхиһээ арбан хоногоор урид энэ хүдэлмэреэ бэелүүлээ юм.

Тэрэшэлэн тракторнуудай 90 процентнь, оробонной комбайнуудай дүрбэнэй гурба шахуу хубинь бэлэн болгогдожо табигдаа.

— Техникэ эртээнһээ заһабарилжа бэлдэхэдэ, тарилгын хүдэлмэриие эгээл таарамжатай болзорто эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ, элдэб ургамалнуудые тарижа ургуулха индустриальна технологиние үргэнөөр хэрэглэхэ арга олгохо байна, — гэжэ БССР-эй Хүдөө ажахын министерствын оньһожоруулгын главкын начальник Ф. Петрукович хэлэнэ.

— Мүнөө инженернүүдэй хүтэлбэри доро заһабарилагшад оньһон түхеэрэлгэнүүдые тааруулан тодхоно. нэгэн доро хүрьһэ элдүүрилхэ ба тарилга хэхэ хабсаргагдамал, үргэн абасатай агрегадуудые бүридхэнэ. Энэнь тракторнуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ арга олгохо байна. Үтэгжүүлгэ тараадаг бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүд, ехэ ашаанай прицепүүд, хартаабха таридаг зургаан зуруудтай машинанууд ажахынуудта олоор ерэдэг болоо. «Сельхозтехникын» бааза болон предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ машинануудые суглуулаад, тааруулжа тодхоод, колхоз, совхозуудта ябуулдаг юм. Районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй соведүүд бүхы албанай хүдэлмэриие залан хүтэлдэг.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХАРЮУСАХА ХЭРЭГ

Профсоюзуудай Буряадай областной Соведэй ээлжээтэ пленум һаяхан болоһо, «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй, ВЦСПС-эй IV пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ажалай журам бэхижүүлхэ, үйлэдбэри дээрэ ажалай эрхэ байдал һайжаруулха талаар республикын профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэһэн байна. Профсоюзуудай Буряадай областной соведэй түрүүлэгшэ А. Д. ЧУКАЕВ пленум дээрэ элидхэл хэбэ.

КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. ПОТАПОВ пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Арадай ажахыдахи ехэ нөөсэ арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхын, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула партийна организацинуудай, арадай депутадуудай Соведүүдэй, профсоюзуудай, комсомолой, ажахын органуудай, бүхы хүн зоной оролдолгые элсүүлхэ талаар партиин Центральна Комитедэй абажа байһан хэмжээнүүдые совет арад халуунаар дэмжэнэ, — гэжэ элидхэлшэ нэн түрүүшээр тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй, ВЦСПС-эй IV пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикымнай профсоюзай ба ажахын органууд социалис мүрысөөе үргэдхэхэ, үйлэдбэри дээрэ ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, коммунис ажалай һургуулинуудай хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, үйлэдбэриин ба ажалай журам бэхижүүлхэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулһан байна.

Ажалай журам һайжаруулха тухай асуудал бүхы ажалша коллективүүдтэ, профсоюзай бүхы комитедүүдэй пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Гэбэшье, дутагдалнууд, шиидхэхэ асуудалнууд үшөөл олон. Бүхы предприятинуудай, организацинуудай, колхоз совхозуудай, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар ехэ нөөсэ арга боломжонууд гүйсэдөөр хэрэглэгдээгүй гэжэ үнгэрэгшэ жэлэй ажалай дүнгүүд гэршэлнэ.

Ажалаа муугаар эмхидхэһэн, түсэблэлгэдэ алдуунуудые гаргаһан, гүрэнэй ба ажалай журам һуладхаһан дээрэһээ горитой дутуу дунданууд гаргагдаа. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада промышленна 40 предприяти продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй. Промышленна предприятинуудта гар хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэриие оньһожоруулха талаар эрид хэмжээнүүд абтанагүй.

Гар хүсөөр ехэ хүдэлмэри хэдэг газарта ажалай журам һула, кадрнуудай оролго гаралга олошордог гэжэ ажабайдал харуулна.

Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводто гар хүсөөр бүтээгдэдэг ажал ехэ байһаар. Заводой хүдэлмэришэдэй салин хүлһэнэй хэмжээнэй нэмэгдээшье һаань, кадрнуудай орохо гараха ушар үсөөрөөгүй, ажалай журам хараа байса һайжарнагүй.

Гүрэнэй зөөриие гамнаха, алмалта ба арьбалалта түйлаха хэрэг хайша хэрэгээр бэелүүлэгдэнэ. «Бурятэнерго» управлени, «Забайкаллес» нэгэдэл, «Главбурстрой» управлени, «Бурятцелинстрой» трест, Сэлэнгын ЦКК электрын элшэ хүсэ, түлишэ, барилгын модо, цемент, металл хэмһээ үлүү ехээр гаргашалһан байна.

Продукци үйлэдбэрилэн гаргаха, тушааха тухай баталһан хэлсээнүүдээ бэелүүлэнгүйгөөр, журам һайжаруулангүйгөөр ажахы эрхилэлгые нарижуулхань, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Энэ талаар абажа харахада, республикын промышленна 65 предприяти продукци саг соонь үйлэдбэрилжэ, хэрэглэгшэдтэ эльгээхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Журам һайжаруулха хэрэгтэ ажалша коллективүүд ехэ үүргэ дүүргэхэ аргатай. Бригадна онол арга нэбтэрүүлхэ гээшэ ажалай журам һайжаруулха хэрэгтэ ехээр нүлөөлдэг. Элидхэлшэ энээн тушаа олон жэшээнүүдые дурдаһан байна. Республикын промышленностьдо ажалладаг хүнүүдэй 54 процентнь бригаданuудта ажаллана, теэд бултадаа нэгэ нарядаар хүдэлдэг гуримда ороогүй байһаар.

Барилга дээрэ 1100 бригаданууд хүдэлнэ. Теэд шэнэ гуримаар хүдэлдэг коллективүүд даншье үсөөн байна. Бригадна подрядай һайн талань юуб гэхэдэ, эндэ ажалай журам шанга, ниитын хэрэгэй түлөө хүн бүхэнэй харюусалга, бэрхэшээлнүүдэй ушархада бэе бэедээ туһалхаар хододоо бэлэн байдаг ёһо эсэсэй дүнгүүдтэ харагдаад лэ байна ха юм. Прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй бригадануудай дүршэл анхармаар гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. «Главбурятстрой» управлениин 8-дахи СМУ-гай А. Е. Ворониной бригада мүн лэ эрхим дүнгүүдтэй. Түрүү онол арга хэрэглэжэ, үндэр дүнгүүдые түйладаг бригадирнууд Л. Н. Кузнецова, В. К. Рубцов, В. А. Находкин, В. П. Парамонов болон бусадай нэрэнүүд дурдагдаа. Тиигэбэшье бригадна подрядай гуримаар хүдэлдэг коллективүүд үшөөл үсөөн байһаар гээд элидхэлшэ зааба.

«Профсоюзай бүлэгтэ ажалай журам, ниитын гурим эбдэһэн нэгэшье ушар байха ёһогүй» гэһэн Ленинградта, Украинада болон Казахстанда мүндэлһэн уряае хаа хаанагүй дэмжэхэ хэрэгтэй гэжэ А. Д. Чукаев үргэлжэлүүлбэ.

Журам шангадхаха, үйлэдбэриин дүнгүүдые һайжаруулха хэрэгтэ коммунис ажалай һургуулинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ аргатай гэжэ нарин сэмбын комбинадай, Тимлюйн цементын заводой, авиазаводой дуршэл харуулна. Үйлэдбэри дээрэхи сагүргэлжын суглаанууд болон зүблөөнүүд журам эбдэгшэдые зүб харгыдань оруулхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Тиин гэһээ зарим коллективүүдтэ журам эбдэгшэд бүгэдэнтэй адли бүхы тэдхэмжэнүүдые абадаг байха юм, мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, ажалай журам анхарагдадаггүй.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэхэдээ, профсоюзай комитедүүд залуушуулай дунда илангаяа оролдолго гаргаха уялгатай, тэдэниие ажал хүдэлмэридэнь тогтонижуулха, ажалай зохид эрхэ байдал зохёохо шухала. 1981 ондо «Главбурятстрой» управлениин барилганууд дээрэ 412 залуушуул эльгээгдэһэн байгаа, теэд элдэб шалтагаанаар тэдэнэй хахадынь ажалһаа гаража ошоһон байха юм гээд шүүмжэлэгдэбэ.

Ажалшадай политическэ болон экономическа һуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэ коммунис ажалай һургуулинууд тусхай үүргэ дүүргэдэг. Мүнөө республикын арадай ажахын элдэб олон һалбаринуудта иимэ 2 мянган һургуули хүдэлнэ, тэдэндэ 47 мянган хүн зон һурана. Эдэ һургуулинуудай һурагшад ажалай түрүүшүүл болонхой, социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын, ой модоной, сааһанай болон модо болбосоруулгын, автотранспортын, барилгын коллективүүдэй профсоюзна зарим эмхинүүд эдэ һургуулинуудые ёһо тэдысэ эмхидхэдэг, хэшээлнүүдынь муу бэлэдхэлтэйгээр үнгэрдэг, таһалдадаг гээд пленум дээрэ хэлэгдэбэ.

Үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэриин эрхэ байдал үндэһөөрнь хубилгаха гээшэ ажалай журам шангадхалгын гол үндэһэн гээд партиин ЦК нэгэнтэ бэшэ зааһан байна. Энэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ республика соомнай ажалай эрхэ байдал һайжаруулгада 14 миллион түхэриг гаргашалагдаа. Гэбэшье бүхы юумэн хэгдээ гэхын аргагүй. Жэл бүри зарим министерствэнүүд, предприятинууд энэ хэрэгтэ һомологдоһон мүнгэн зөөри ашаглананагүй. Ушар иимэһээ ажал дээрээ хүн зоной гэмтэхэшье ушарнууд дайралдана. Ажал дээрээ архидаад гэмтэһэншье хүнүүд бии. Эдэ ушарнуудые зайсуулгые хинаха албан ажал ябуулгаяа эдэбхижүүлхэ ёһотой.

Үбшэлһэнэй шалтагаанаар үшөө олон хүн ажалдаа гаранагүй. Илангаяа Тимлюйн цемзаводто, Зэдын комбинадта, ЛВРЗ-дэ, трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада олон хүнүүд үбшэлнэ, хүдэлмэриин зохид эрхэ байдал хангагданагүй гээд пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

Журам шангадхаха тухай асуудал зүбшэхэ үедэ ажалшад олон тоото дурадхалнуудые оруулһан байна. Жиирэйшье хүдэлмэришэд, хүтэлбэрилэгшэдшье харюусалгаяа мэдэржэ, зохихо хэмжээнүүдые абаха уялгатай, мастернуудай болон бригадануудай үүргэ дээшэлүүлхэ, ажалдаа шалгарагшадые болон журам эбдэгшэдые коллектив өөрөө сэгнэхэ, тобшолол хэхэ аргатай гээд пленумдэ хабаадагшадай һанамжалһаниинь зүбтэй. Юундэб гэхэдэ, зарим коллективтэ ажалай түлөөһэн хэн хэндэшье адлирхуу, ажалһаа гаража ошохогүйнь тула хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхын орондо журам эбдэгшэдтэ ехэ салин үгэжэ шье байдаг.

Ниитын гурим сахихагүй, журам эбдэхэ ушарнуудтай тэмсэлдэ нүхэдэй сүүдүүд шухала үүргэтэй. Нарин сэмбын комбинадай, авиазаводой, 1268-дахи автоколонной, Хүлэй совхозой нүхэдэй сүүдүүд эдэбхитэйгээр ажаллана. Харин «Бурятфермаш» нэгэдэлдэ журам эбдэгшэдэй нэгэнииньшье нүхэдэй сүүдүүдтэ зүбшэгдөөгүй.

Ажалша коллективүүдтэ журам шангадхахын тула ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай хүдэлдэг сагхубилгагдаа, гадна эдэ предприятинуудые хүдэлжэ байһан ажалшадта бүри дүтэлүүлхэ зорилго табигдана.

Түсэб даабари дүүргэлтэ хүн бүхэнэй хубитаһаа дулдыдаха, тиимэһээ эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань эдэбхижүүлжэ, ажалшадай эдэбхи дэгжээхэ шухала гээд партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум заагаа. «Алдар соло — ажалай амжалтаһаа» гэһэн уряа доро мүрысөөнэй дэлисэ улам үргэдхэхэ, ажалай журам шангадхаха, табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб даабаринуудые, республикын 60 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ абтаһан социалис уялгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ профсоюзай үүргэ сэгнэшэгүй ехэ гээд пленум тэмдэглэбэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ М. Ж. Шагдаров түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ, республикын зарим совхозууд болон колхозууд гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэнэгүй гээд тэмдэглээ. Энэнь олонхи ушарта хүдэлмэришэд ба колхознигуудай ажалай журамһаа дулдыдана. Захиргаанай зүгһөө табилга абажа гү, али үбшэнэй шалтагаанаар олон хүн ажалай үдэрнүүдые гээһэн байна. Гээгдэлдэ ороһон ажахынуудай байдал шэнжэлхэдэ, мүрысөө ёһо тэдыдэ эмхидхэдэг, ажалай журам шангадхаха талаар юумэ хэгдэдэггүй байдаг. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай организацинууд ажалай журам наринаар сахиха тухай асуудал үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, зохихо хэмжээнүүдые хараалба гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

— Манай заводой коллектив, Улаан-Үдэ город соогоо эгээн түрүүлэн, ажалай журам шангадхаха тушаа Москвагай түрүү предприятинуудай коллективүүдэй гаргаһан үүсхэлые дэмжэһэн байна, — гэжэ Улаан-Үдын авиационно заводой токарь В. Е. Анпилогов тэмдэглэбэ. — Заводой цехүүд болон үйлэдбэриин участогуудта ажалай журам бэхижүүлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрые, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тухай тусхай социалис уялгануудые баталан абаабди. Манай заводто бригадна ажалай онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэнь ниитэ журам һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехээр нүлөөлнэ гэжэ тэрэ зааба.

— Автотранспортын хүдэлмэридэ ажалай журам сахиха гээшэ онсо удха шанартай юм. Юундэб гэхэдэ, олон мянган хүнүүд, олон мянган тонно арадай ажахын ашаан автотранспортаар зөөгдэнэ бшуу, — гэжэ республикын автотранспортна управлениин начальник В. Н. Инкеев үгэеэ эхилбэ. — Ажалай журам һайжаруулха талаар зарим тэды дүй дуршэлтэйшье болоһон байхабди. Предприятинуудай коллективүүдэй хоорондо, жолоошодой, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Ажалай түрүүшүүл материальна болон моральна урмашуулгада хүртэдэг. Гэбэшье дутуу дунданууд үшөөл олон. Үнгэрэгшэ жэлдэ ажалай журам эбдэһэн тухай 315 хэрэг хаража үзөөбди. Юрэнхыдөө, ажалай журам эбдэһэн нэгэшье ушар коллектив соо зүбшэн хэлсэгдэнгүй орхигдодоггүй, шанга хэмжээнүүд абтадаг гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. А. Иванов удаань үгэ хэлэбэ. Колхоз үнгэрэгшэ жэлэй түсэбүүдые дүүргэбэшье, бүхы арга боломжонуудаа ашаглаагүй, продукциин өөрын сэн һанаһанда хүрэмөөр хямдаруулагдаагүй. Профсоюзай эхин эмхиин ажалаа эдэбхижүүлһэнэй ашаар Булагай МТФ-эйн һаалишад шанарай түлөө тэмсэжэ, һүеэ бүхыдэнь шахуу 1 сортоор тушаадаг болонхой. Зургаан жэлэй туршада ган гасуурай болоошье һаань, үндэр ургаса абаха арга бии гэжэ түрүүшүүлэй дүнгүүд гэршэлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ. Үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхэ, тарилгадаа саг соонь бэлдэхэ хэрэгтэ шанга журам сахигдаха ёһотой гээд В. А. Иванов хэлэбэ.

«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй оёдолшон А. Н. Ажеева үгэ хэлэхэдээ, ажалай журам һайжаруулхын тула коллектив соогоо ямар хүдэлмэри ябуулдаг тухайгаа хөөрэнэ.

— Манай заводой коллектив нүхэр Ю. В. Андроповой Москвагай станок бүтээгшэдтэй уулзахадаа хэлэһэн үгэнүүдые бүримүһэн дэмжэнэ, — гээд судна бүтээлгын заводой хабсаргагша, профсоюзуудай областной соведэй гэшүүн В. В. Соловьев мэдүүлээ. — Техникэмнай жэл бүри орёо болоһо, журамгүй, архидадаг хүнүүдэй даабарияа дүүргэхэнь бэрхэтэй болоно. Тиимэһээ ажалай журам сахиха асуудалда манайда ехэ анхарал хандуулагдана.

Урдаа табигдаһан түсэбүүдээ, бэелүүлхын түлөө нэн түрүүн барилгашадта ажалай зохид эрхэ байдал байгуулха шухала гээд «Главбурятстрой» управлениин начальник С. М. Антонов хөөрэнэ. Жэлэй туршада 200 гаран хүнэй гараар бүтээдэг ажал оньһожоруулагдаа, олон тоото вагончигууд шэнээр табигдаа, амаралтын байшангуудта ажалшад олоороо амардаг болоо. Гэбэшье ажалдаа гарахагүй, журам эбдэхэ ушарнууд бии. Барилгашадай эрхэ байдал һайжаруулхын тула шэнэ гэрнүүдые, хамтын байра барижа байнабди. Загарайн райондо өөрын хамһабариин ажахы эрхилхэмнай гээд үгэ хэлэгшэ мэдээсэбэ.

БАМ-ай хүүргэ барилгын 53-дахи отрядай бригадир А. А. Рубцов ажал хүдэлмэридөө бригадна гурим хэрэглэдэг тухайгаа хөөрөө.

Удаань үгэ хэлэһэн республикын прокуророй орлогшо И. И. Фортуна хуули эбдэдэг, ажалай журам сахидаггүй ябадал тушаа олон жэшээнүүдые дурдаба.

Улаан-Үдын «Юбилейный» универмагай наймаалагша М. Г. Бекушева үгэ хэлэхэдээ, хэлсээнэй ёһоор эд бараа магазинуудта үгэдэггүй худалдаа наймаанай организацинуудые шүүмжэлбэ.

КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Потапов пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, түсэб дүүргэхэдэ, ажал хүдэлмэреэ нэгэ жэгдээр эмхидхэхэдэ, журам сахиха тон шухала гээд онсолон тэмдэглээ. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, промышленностьда хүн зоной ажалдаа хожомдодог, хайша хэрэгээр хандадаг ушарһаа ехэ хүдэлмэри дутуу хэгдээ. Гадна гэр байрын хараалһанһаа дутуу үгтэһэн дээрэһээ ажалһаа гаража ошохо ушарнууд олон лэ байһаар. Үнгэрэгшэ хоёр жэлэй туршада үйлэдбэриин хэмжээнэй ургалтын эршэ һула байгаа. Экономическа хүдэлмэри һулаар ябуулһанһаа бригадна подряд зоримгойгоор нэбтэрүүлээгүйһөө, ажалай ёһотой зохид эрхэ байдал байгуулаагүй байһанһаа, бусад шалтагаануудһаа болоһо энэ дутагдалнууд усадхагданагүй. Хүдэлмэриин нормонуудые хүбилгаха, ажалай газар бүхэндэ аюулгүйе һэргылхэ, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай ажалай гурим һайжаруулха тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Пленум зүбшэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталан абаба.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

ЗАМАЙНЬ ГУРБАНАЙ ХОЁР ХУБИ ГАТАЛАГДАА

МОСКВА. Уренгой — Помара — Ужгород гэжэ газ дамжуулха сорго хоолой баригшад ажалай үндэр үрэ дүн түйлаба. 3 мянган километр ута хоолой сорго болзорһоо урид баригдаа. Баруун Сибириин газар дээгүүр үнгэрдэг сорго хоолойн гурбанай хоёр хубинь табигдаа. Нефтиин болон газай промышленностиин предприятинуудые барилгын министерствын диспетчерскэ управлени барилгашадай ажалай түйлалта тухай мэдээсэбэ.

Барилгын бүхы һалбаринууд эршэтэй һайнаар хүдэлнэ. Тиигэжэ барилгашад 3500 километр шахуу хоолой сорго болзорһоонь урид шэрээгээ.

Комсомольсктрубопроводстрой тресһээ В. Маховай, Новосибирсктрубопроводстрой тресһээ В. Маслаковой, Укртрубопроводстрой тресһээ В. Радченкын даадаг ба бусад коллективүүд мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Тэдэнэр өөһэдынгөө участогууд дээрэхи линейнэ хүдэлмэриие дүүргээд, нүхэдтөө туһаламжа үзүүлнэ.

Олохон коллективүүд үдэр бүри нэгэ километр ба тэрээнһээ дээшэ километртэ сорго хоолой табина. Мүнөө энэ зам сүүдхын дунда зэргээр 30 километрээр нэмээгдэнэ. Энээнэй урда тээ һалбарида иимэ дүн үшөө түйлагдаагүй юм.

Социалис мүрысөөндэ хабаададаг, ажалаа бригадна аргаар эмхидхэдэг байһаниинь барилгашадта ехэ арга боломжонуудые олгоно. Шэнэ гуримаар хүдэлхэ зуураа, коллективэй гэшүүн бүхэн эсэсэй үндэр дүнгүүдые түйлахые оролдоно.

Уренгой — Помара — Ужгород гэһэн трассые бүхы оромнай барина. Союзна республикын хэдэн зуугаад заводто тус барилгада эльгээгдэхэ бүтээсэ ехэтэй техникэ гаргагдана. 30 метрэй гүнзэгыдэ ажаллажа шадаха земснарядууд хүдэлжэ эхилээ. Шэрээлгын шэнэ комплекснууд ажалай бүтээсые хэдэ дахин дээшэлүүлхэ юм.

Энэ табан жэлдэ Баруун Сибириин газар дээрэһээ эхилһэн газ дамжуулха бүхы сорго хоолойнууд графигһаа уридшалан баригдана.

(ТАСС).

ОЛОНОЙ НЮДЭН ХУРСА

Арадай хиналтын хуудаhан № 2

РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДТЭ

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТА ТУЙЛАХА

Республикын арадай хиналтын комитедэй ээлжээтэ заседани hаяхан болобо. Тэрээн дээрэ «Хяагтын районой гэгээрэлэй эмхи зургаануудай финансын ба ажахын ажал ябуулгын шалгалтын дүнгүүд», «Байгалай моддоной баазада вагонуудые хэр ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэдэг тухай», «Бурятжелезобетон» нэгэдэлэй предприятинуудта металл болон бусад материалнуудые алмаха талаар парти болон правительствын даабаринуудые хэр зэргэ дүүргэдэг тухай», «Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй управлениин нютагай нөөсэ арга боломжонуудые ямараар хэрэглэдэг тухай», «Улаан-Үдын арадай хинагшадай hуралсалые ямараар эмхидхэhэн тухай» болон бусад асуудалнуудые хаража үзэбэ.

«Бурятжелезобетон» нэгэдэлэй предприятинуудта металл болон бусад материалнуудые алмаха талаар бүхы эрилтэнүүдтэ хүрэмөөр дүүргэдэнэгүй гэжэ комитедэй заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэ—бригаданууд болон цехүүдтэ металл болон барилгын бусад материалнуудые алмаха тухай асуудал зүбшэгдэнэгүй. Алмалта, арьбалалтын түлөө материальна болон моральна урмашуулгын хэмжээнүүд хараалагданагүй. Материальна зөөри алмаха тушаа харуулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүд үгы.

Үйлэдбэриин түсэб дүүргэлтын ябасые нимэ тоонууд гэршэлнэ. «Бурятжелезобетон» нэгэдэл 1981 онойнгоо түсэб 89,7 процент, 1982 оной—93,9 процент дүүргэhэн байна. Хабсаргагдадаг түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргаха түсэб тус бүридөө 67,5 мүн 76,5 процент дүүргэгдээ.

1981—1982 онуудта 2 мянга гаран тонно цемент 659 тонно металл түсэбhөө үлүү ехээр гаргашалагдаhан байна.

Түмэр-бетонно хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха үедэ түмэр ба бусад материалнууд ехээр гаргашалагдана.

«Бурятжелезобетон» нэгэдэлэй предприятинууд ондоо организацинуудта металл ехээр үгэдэг, үридэг байна гэжэ арадай хинагшад элирүүлээ. 1981 ондо 3 мянган кубическа метр суглуулагдамал түмэр-бетон, армированнабэшэ түмэр-бетонно хэрэгсэлнүүд, 1982 ондо 5,3 мянган кубическа метр материал хажуу тээшэнь—ондоо организацинууд болон хүнүүдтэ худалдагдаа.

Материальна нөөсэнүүдые алмаха талаар тус нэгэдэлдэ байгуулагдаhан комисси муугаар хүдэлнэ.

Түмэр болон бусад материалнуудые алмаха талаар парти болон правительствын заабаринуудые хангалтагүйгөөр дүүргэдэг байhанайнь түлөө республикын арадай хиналтын комитет «Бурятжелезобетон» нэгэдэлэй генеральна директор нүхэр Л. П. Бережнойдо донгодолго соносхобо.

Голодоhо гаргалга усадхаха, үйлэдбэрилдэг продукциин шанар hайжаруулхын тула хэмжээнүүдые абаагүй байhанайнь түлөө, цемент ехээр гаргашалhанайнь түлөө нэгэдэлэй ахамад инженер А. П. Рухленкодэ донгодолго соносхоод, нэгэ hарын салин хүлhэ гүрэндэ түлүүлхэ гэhэн шиидхэбэри абаба.

Комитедэй заседанида үбшэнэй гэмээр ерээгүй 3-дахи филиалай директор Э. П. Янцерта комитедэй удаадахи заседани дээрэ зэмэ тохохо гэжэ хэлсэгдэбэ.

ШАЛГАЛТАЯА ШАНГАДХАХА ЁҺОТОЙБДИ

Манай парти ба правительство хиналтын хүдэлмэридэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулна. СССР-тэй ябадахи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси дээрээ хандуулна. СССР-эй арадай хиналта тухай» Хуули, КПСС-эй ЦК-гай «Арадай хиналтын органуудай хүдэлмэрине саашадань hайжаруулха талаар хэмжээнүүд» ба Хуули баталан абаhантай дашарамдуулан тэдэниие партийна организацинуудай зүгhөө хүтэлбэрилгые шангадхаха тухай», «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр хиналта ба гүйсэдхэлгэ шалгалтые саашадань нарижуулха тухай» тогтоолнууд энээниие гэршэлнэ. Эдэ шухала документнүүдэй ашаар арадай хиналтын хүдэлмэрине саашадань наринжуулха арга олдоhон байна. Юуб гэбэл, тэдэнэй эрхэ үргэдхэгдөө, хүдэлмэриинь гол ёho гуримууд тодорхойлогдожо, гүрэнэй бусад органуud ба олониитын организацинуудтай харилсан ажаллаха дүримүүд тогтоогдоhон байна.

Манай районой арадай хиналтын комитет hүүлэй үедэ гүрэнэй түсэбүүдэй дүүргэлтые, үйлэдбэриин нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлхэ, үйлэдбэрилhэн продукциин шанарые шалгаха гэхэ мэтэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулдаг юм.

Район дотор арадай хиналтын 143 гол бүлэг, цеховэ 214 бүлэг, 35 пост тоологдодог. Промышленна предприятинууд болон организацинуудта байгуулагдаhан эдэ бүлэгүүдтэ 3500 гаран хинагшад бии.

Гадна штатнабэшэ 102 инспектор хиналтын хүдэлмэридэ туhална. Хиналтын комитедүүд болон бүлэгүүдтэ эдэбхи үүсхэлтэй, сэхэ шударгатай хүнүүд hунгагдадаг байна.

Үнгэрhэн жэл районой хиналтын комитет, тэрэнэй штатнабэшэ таhагууд 67 шалгалта үнгэргөө hэн. Тэдэ шалгалтануудай 64-ниинь комитедэй заседани дээрэ хаража үзэгдэhэн юм. Тиигэжэ алар 81459 түхэригэй дутабари элирүүлэгдэhэн байна. Хуули эбдэhэн 150 хүн харюусалгада хабаадуулагдаа, 17 хүн 3788 түхэриг мүнгэ гүрэндэ түлэхэ болоо.

Районой арадай хиналтын комитет хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствын, «Бурятфото» нэгэдэлэй арадай хинагшадтай хамта шалгалта үнгэргэхэдөө, эдэ предприятинуудта хүн зоной захилнууд муугаар дүүргэгдэнэ гэжэ тодорхойлhон юм. Хүн зоной зарим захилнууд 2—3 hара болотор үнжагайруулна гэжэ элирүүлэгдээ. Арhан дэгэлнүүдые химическэ аргаар сэбэрлэхэ болзор 1,5 hара хүрэтэр hунаагдадаг байба.

«Бурятфото» нэгэдэлдэ үнгэтэ фото-зурагуудые хэдэг болзор сахигдадаггүй байшоо. Тиихэдэ фотографуудай предприяти болон организацинуудта, hургуулинуудта ошожо, фото-зурагуудые буулгаха арга боломжо хэрэглэгдэдэггүй гэжэ тодороо. Тус нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд комитедэй заahан дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абаhан юм.

Электрын элшэ хүсэ, түлишэ алмаха асуудалнууд хинагшадай хиналта доро саг үргэлжэ байдаг болоо. 1982 ондо хэдэн предприятинуудта шалгалта үнгэргэгдэhэн байна. Эдэ шалгалтануудай hүүлээр архиин заводто, Элүүрые хамгаалгын министерствын автотранспортна предприятинуудта түлишэ, электрын элшэ хүсэ үлүү ехээр гаргашална гэжэ элирүүлэгдээ. Арадай хиналтын комитет эдэ предприятинуудта шалгалта үнгэргэhэнэйнгөө hүүлээр, ниитын зөөридэ эзэн бусаар хандалгые болюулха тухай хэмжээнүүдые абаа юм.

КПСС-эй ЦК-гай «Социализм зөөри хулууха, эдилгэ абаха, хонжоо наймаа хэхэ ябадалтай тэмсэл шангадхаха тухай» тогтоолой гараhанай hүүлээр, арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудтай хамта зүбшэн хэлсэhэн, мүн комитедэй заседани дээрэ энээн тушаа хэмжээнүүдые хараалhан байна.

Арадай хинагшад прокуратурын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта «Буряадай АССР-эй hүнэй промышленностиин нэгэдэлэй тоhо-сырэй баазада гүрэнэй зөөри болон мүнгэ яажа хэрэглэдэг тухай» асуудалаар шалгалта үнгэргөөд, олон дутуу дунданууды элирүүлhэн байгаа. Мүн «Бурятцелинстрой», «Главбурятстрой» нэгэдэлнүүд, автовокзал, Горпромторгын 56-дахи магазин болон бусад эмхи зургаануудта ажалай журам хазагайруулга элирүүлэгдэжэ, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ зохихо хэмжээ абаха тухай hануулга хэгдээ hэн. Иимэ шалгалтануудые эмхидхэhэнэй ашаар гүрэнэй зөөридэ гамтайгаар хандадаг болоогдоо.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула арадай хиналтын комитет промышленна болон барилгын эмхинүүдээр олон шалгалта эмхидхэhэн юм. «Электромашина» болон пивын заводуудта, Худалдаа наймаанай министерствын барилга-хабсаралгын управленидэ ажалай үедэ зайха, архидаха, хүдэлмэридөө хожомдохо ушарнууд үшөөл үзэгдэhөөр. Арадай хинагшад эдэ бүхы дутагдалнуудыень элирүүлжэ, зохихо хэмжээ абахыень дурадхаа.

Май болотор арадай хиналтын эмхинүүдтэ тоосоото-hунгалтын суглаанууд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Партиин районно комитедтэй хамта арадай хиналтын комитет бүлэгүүд болон постнуудай ажал хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхын түлөө ехэ оролдолго гаргана. Постнууд болон бүлэгүүдэй түрүүлэгшээр партиин бюрогой, комитедэй гэшүүд, партийна организациин секретарьнарай орлогшонор hунгагдана.

Районой арадай хиналтын комитет өөhэдынгөө ажалда үзэгдэhэн дутуу дунданууды усадхан, саашадаа бүри hайнаар ажаллаха гэжэ оролдохо болоно.

В. ДАЛБАЕВ,
Советскэ районой арадай хиналтын комитедэй инспектор.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын заhабарилгын-прокатна баазын арадай хиналтын бүлэг ажал хүдэлмэреэ эдэбхитэйгээр ябуулжа, олон шалгалтанууд ба олон рейднүүдые үнгэргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: арадай хиналтын тус бүлэгэй түрүүлэгшэ М. И. Торговичева.

ХИНАГШАД ТООСОНО

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай арадай хиналтын цеховэ бүлэгүүдтэ тоосоон ба hунгалта эхилбэ. Һаяхан комбинадай соортолгын цехэй арадай хинагшадай тоосоото-hунгалтын суглаан болоо. Тус цехэй хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ А. В. Садкова 1982 ондо хэhэн хүдэлмэри тухайгаа тоособо. Үнгэрэгшэ жэлдэ арадай хинагшад 300 гаран шалгалта ба рейднүүдые үнгэргөө. Ажалай саг хэрэглэлгэ, үйлэдбэрилhэн продукциин шанар, уhа ба зайн галай элшэ хүсэ алмалта, hуудал байдал — эдэ болон бусад асуудалнуудаар арадай хинагшад hонирхожо, шалгалтануудые үнгэргэhэн байна. Ажалай журам сахилгада хинагшад онсо анхарал хандуулна.

Соортолгын цехэй коллектив үнгэрэгшэ жэлдэ hайнаар хүдэлжэ гараа. 1982 оной дүнгүүдээр тэдэнэр комбинат соогоо нэгэдэхи hуури эзэлhэн байна.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн арадай хинагшад В. Н. Паникоровская, А. М. Шишкина, Н. В. Седунова, Н. Т. Коробенко, Н. А. Хинчеева болон бусад хиналтын хүдэлмэри hайжаруулха тушаа горитой үнэтэ дурадхалнуудые оруулба. Цеховэ бүлэгэй бүридхэлые үргэдхэхэ гэжэ хэлсэгдээ.

Комбинадай арадай хинагшадай конференциин делегадууд суглаан дээрэ hунгагдаба.

Ю. ГРИГОРЬЕВ.

ЗҮБШЭЛЭЛГЫН УУЛЗАЛГА БОЛОБО

БУДАПЕШТ. Социалис оронуудай парламентска бүлэгүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй зүбшэлэлгын уулзалга эндэ нээгдэбэ. Болгариин, Венгриин, Вьетнамай, ГДР-эй, КНДР-эй, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай ба Чехословакиин түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана. СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ, СССР-эй парламентска бүлэгэй түрүүлэгшэ А. П. Шитиков Советскэ Союзые түлөөлнэ.

Парламентнууд хоорондын холбооной Римдэ болоhон 69-дэхи конференци дээрэ абтаhан шиидхэбэринүүдые, мүн парламентнууд хоорондын холбооной соведэй Хельсинкидэ болохоёо байhан заседанида, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар Европын парламентнууд хоорондын конференцидэ бэлдэлгэдэ хабаатай зорилгонуудые уулзалгада хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ байна.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

И. ГАНДИИН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ДЕЛИ. Индиин премьер-министр И. Ганди оронойнгоо парламент дээрэ үгэ хэлэхэдээ, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар Делидэ нээгдэхэеэ байhан конференци эб найрамдалай, бүү зэбсэгүүдые хуряахын ба экономическа хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангахын түлөө тэмсэлдэ ехэ хубитаяа оруулха юм гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлээ.

Тэдэнэй эб эеые таhалхын, мүнөөнэйнь хараа шэглэлhээ хадууруулхын тула бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдые гадаадаhаа ехэл хашажа харшалжа байна гэжэ премьер-министр тэмдэглэбэ. Конференциие эмхидхэгшэ, хүдэлөөнэй ерээдүйн түрүүлэгшэ байhан Индидэ зүрюу дайсан харша добтолгонууд, номнолнууд хэгдэжэ байна. Баруун оронуудай олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд худал хуурмаг юумэ дамжуулна. тиихэдээ Инди уласхоорондын оршом соо гансаарданхай гэжэ батална.

Индиин-совет харилсаан тухай саашадаа тогтожо хэлэхэдээ, СССР Индидэ ходоо туhаламжа үзүүлдэг байгаа, республикада тохёолдоhон бэрхэшээл түбэгүүдэй үедэшье тэрэниие ходоо дэмжэдэг юм гэжэ И. Ганди тэмдэглэбэ.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭРТЭ

БЕРЛИН. Байгша оной мартын 8-най үдэр «Ядерна дайе зайсуулан сараха!», «Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхуулхагүй!» гэhэн уряа доро тэмдэглэгдэхэ юм гэжэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин президент Ф. Браун мэдүүлбэ. Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ зорюулагдажа, мартын 1-дэ эндэ үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлээ.

Советскэ Союзай эб найрамдалта үүсхэлнүүдые, нэн түрүүн ядерна бүү зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй тухай тэрэнэй оруулhан дурадхалые бүхы дэлхэйн эхэнэрнүүд бүрин хүсэдөөр hайшаан дэмжэбэ. СССР-эй гаргаhан үүсхэлнүүд хадаа бүү зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулан сараха, термоядерна дайнай аюулые усадхаха замда шухала алхам болоно гэжэ Ф. Браун тэмдэглээ. Термоядерна дайнай аюулай хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдаhан ушараар hанаагаа зобожо байhанаа дэлхэйн эхэнэрнүүд мэдүүлнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Уласхоорондын байдалые hайжаруулха хэрэгтэ Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Прагада баталагдан абтаhан Политическэ декларации, мүн Түбэй Европодо США-гай ба СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тооё тон адляар хороохо тухай социалис оронуудта hаяхан оруулhан дурадхалнууд ехэ удха шанартай байна гэжэ МФДЖ-гэй хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ.

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэй дашарамдуулан, Баруун Европын олохон оронуудта эб найрамдал хамгаалха талаар эхэнэрнүүдэй жагсаалнууд үнгэргэгдэхэ байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Бельгиин ниислэл хотодо болоhон олоной хабаадалгатай жагсаалда хабаадагшад НАТО-гай штаб-байшанда хүрэжэ, США-гай ядерна шэнэ түхеэрэлгэнүүдые Европо түбидэ тараан тодхолгоhоо арсаха тухай эрилтэтэй петици дамжуулха юм. Баруун Европын болон США-гай зуу мянган эхэнэр тэрээндэ гараа табяа.

ҮНДЭР ЭРИЛТЭДЭ ХҮРЭМӨӨР

Манай районой арадай хиналтын комитедтэ хамта дээрээ 77 гол, 69 цеховэ бүлэгүүд, саг үргэлжын 50 пост тоологдодог юм. Мүнөө эдэ бүхы бүлэгүүд болон постнуудта 1300 гаран хинагшад ажаллана. КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө районаймнай ажалшад бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байна. Мүнөө үедэ илангаяа ниитын малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдана. Энээн тушаа арадай хинагшад ойро зуурашье мартадаггүй. Ранжуровай нэрэмжэтэ «Дружба» колхозуудта, «Пограничный», Ехэ Нугын совхозуудта арадай хиналтын бүлэгүүдэй хүдэлмэри hайнаар табигданхай. Эдэ бүлэгүүдые дүршэл шадабаритай хүнүүд хүтэлбэрилдэг юм.

Үнгэрhэн жэлэй хабарай тарилгые Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз район доторoo түрүүлэн, эрхим hайнаар дүүргээ hэн. Энэ ажахыда малай үбэлжэлгэ, хабарай тарилга, үбhэ, таряа хуряалга гэхэ мэтын харюусалгатай ажал хүдэлмэри саг болзор соогоо, эмхи гуримтайгаар үнгэргэгдэдэг болонхой. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ажал хүдэлмэри саг болзор соогоо, эмхи гуримтайгаар үнгэргэгдэдэг болонхой. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ажал хүдэлмэреэ hайнаар эмхидхэлгэдэ арадай хиналтын бүлэгэйхидэй хубита бии гээд тэмдэглэлтэй. Энэ колхозой гол бүлэгые партийна организациин секретариин орлогшо Д. Н. Максимов толгойлдог юм. Тэрэ тус бүлэгэй түрүүлэгшээр арба гаран жэл хүдэлнэ. Хонин ажал хүгжөөлгэдэ хубитаяа ехэ оруулhанайнгаа түлөө Дмитрий Николаевич «Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Үнгэрhэн жэлэй туршада hайн үрэ дүнгүүдые туйлажа, продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэнэйнгөө түлөө тус колхоз РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаhан байна.

Гэбэшье, эндэ дутуу дунда үгы гэхээр бэшэ. Жэшээнь, Шараголой hү haалиин фермэдэ тугалнууд гарзална. Энэ ушар саг соогоо обёорогдожо. тугалшадай ажалдаа хайша хэрэг хандалгаhaa, нарай тугалнуудые муугаар харууhалhанhaa болоо гэжэ элирүүлэгдээд, зохихо хэмжээнүүд абтаhан байна. Арадай хиналтын бүлэгэйхид фермэ, отарануудаар саг үргэлжэ ябадаг, малшад болон мэргэжэлтэдээр саг үргэлжэ хөөрэлдэдэг юм. Тиихэдээ малай үбэлжэлгын үедэ малшадые худалдаа наймаанай, медицинын, соёлой, элүүр энхын талаар ямараар хангажа байhан тухай асуудалаар тэдэнэр мүн лэ hонирходог, ажал хүдэлмэриинь хинан шалгадаг байна.

Буряадай АССР-эй габьяата агроном Н. О. Кудиновагай хүтэлбэрилдэг гол бүлэгэйхид «Пограничный» совхоздо эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Мүн Ехэ Нугын совхоздо арадай хиналтын бүлэгэй ябуулдаг хүдэлмэри hайшаалтай. Энэ бүлэгые совхозой директорэй орлогшо А. Д. Гармаев хүтэлбэрилнэ. Тэрэшэлэн «Дружба» колхозой арадай хиналтын гол бүлэгые Е. А. Варнавский 1968 онhoo хойшо таhалгаряагүйгөөр хүтэлбэрилнэ. Евгений Андреевич колхозой ахамад экономист юм. Тэрэнэй хүтэлбэри доро цеховэ болон отделениин бүлэгүүд эдэбхи үүсхэл гаргана. Гол бүлэгэй гэшүүн бүхэн өөр өөрын уялгануудтай hэн тула тэрэнээ дуратайгаар, үнэн зүрхэнhөө оролдожо дүүргэдэг. Жэшээнь, нэгэдэхи отделениин цеховэ бүлэгые Г. Н. Синюшкин хүтэлбэрилдэг. Тэдэнэр саг үргэлжэ элдэб асуудалнуудаар шалгалтануудые үнгэргэнэ. Тиимэhээ тус бүлэг район соогоо бусадта жэшээ болодог.

Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрика, Сүхын арhанай завод болон бусад эмхинүүдтэ арадай хиналтын бүлэгүүд эмхитэй hайнаар ажаллажа байдаг. «Сельхозтехника» нэгэдэлэй дэргэдэ байгуулагдаhан арадай хиналтын гол бүлэгые А. И. Смольников хүтэлбэрилхэ зуураа, доторой нөөсэ арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхын тула оролдодог. Тэдэнэр ханын газетэ, «Халаахай», «Дайшалхы хуудаhануудые» ходо гаргана. Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын инженер Е. И. Катащова гол бүлэгэй түрүүлэгшээр олон жэлэй туршада ажаллажа, дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ хүдэлмэреэ партийна бюротой нягта холбоо барисаатайгаар ябуулдаг. Партийна организациин секретарь З. В. Поломонова арадай хинагшадай ажал хэрэгээр ходо hонирхожо, зүбшэл заабари хүргэжэ байдаг. Эдэ бүгэдын ашаар тус фабрикада ниитын зөөридэ гамтайгаар хандадаг болонхой, ажалhaa hамшаха ушар нилээдгүй үсөөрөө. Арадай хиналтын гол бүлэгэйхидэй фабрикынгаа ажалда анхаралаа хандуулжа, дутагдалнуудыень усадхажа байhанай ашаар үнгэрhэн жэлэй түсэб дүүргэгдэhэн, мүн январь hарадашье зарим тэды амжалта туйлагдаhан байна.

Тиихэдэ арадай хиналтын бэшэшье гол бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрэй ажал хүдэлмэри, оролдолго тухай тэмдэглэхээр. Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Сүхын арhанай заводhoo А. Г. Магац, Хяагтын плавико-шпадай заводhoo З. Д. Дамбинова, Наушкын мяханай комбинадhaa Я. И. Дубинин, районой түбэй больницаhaa В. И. Козулина болон арадай хиналтын бусадшье хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулга магтаалтай.

Сельскэ болон сомоной Соведүүд арадай хинагшадта туhалжа, хинан шалгажа байдаг гээшэ. Тиигэжэ Наушкын поссоведэй дэргэдэхи гол бүлэгэй түрүүлэгшэ А. И. Жапко, Хяагтын Адагай сельсоведэй хүдэлмэрилэгшэ В. Е. Казединова, Заринай сельсоведэй дэргэдэхи арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ Н. Г. Игумнова гэгшэд илангаяа ехэ эдэбхи үүсхэл гаргадаг. Тэдэнэй хүтэлбэрилдэг бүлэгүүдэй гэшүүд арадай хинагшын уялгые оролдосотойгоор, ашаг үрэтэйгөөр дүүргэхые оролдоно, дүүргэдэгшье.

Арадай хиналтын районно комитет хэгдэhэн хүдэлмэри ба урдахи зорилгонууд тухайгаа hара бүри зүбшэн хэлсэдэг байна. Комитедэй зүблөөнүүдтэ бүлэгүүдэй болон постнуудай түрүүлэгшэнэрhээ гадна депутадуудай бүлэгүүдые хүтэлбэрилэгшэд, партиин, комсомолой ажал ябуулагшад, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсадаг юм. Арадай хиналтын комитет прокуратура болон дотоодын хэрэгүүдэй таhагтай нягта холбоо байгуулан ажалладаг. Гэхэтэй хамта манай гол бүлэгүүдэй, постнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй дунда даалгагдаhан уялгадаа хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүд дайралдадаг. Арадай 1300 хинагшадай дунда шалгалтануудта нэгэтэшье хабаадалсаагүй хүнүүд байха. Хүдэриин, Хяагтын, Алтайн совхозуудай арадай хиналтын гол бүлэгүүд бүхы хүсөөрөө хүдэлнэгүй.

Ушар иимэhээ арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай бүхы гэшүүдэй хүдэлмэрие эдэбхижүүлхэ талаар ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха зорилго табигдана. Мүн зарим бүлэгүүд болон постнуудай ажал хүдэлмэрие бүри hайжаруулха шухала. Тиигэбэл, бидэнэр урдаа табигдаhан зорилгонуудаа, хараалагдаhан түсэбүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжотой болохобди.

С. БАДМАЕВ,
Хяагтын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

РАЙОНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ТҮНХЭН

Районой арадай хиналтын комитет «Госкомсельхозтехникын» районно отделенидэ, колхоз, совхозуудта трактор, комбайнууд болон хүдөө ажахын бусад машинануудые заhабарилгын ябаса тухай асуудал ээлжээтэ заседани дээрээ хаража үзэбэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Саянай ба Харбяатын совхозуудта хүдөө ажахын техникэ илангаяа муугаар заhабарилагдана гэжэ онсологдоо.

«Госкомсельхозтехникын» түбэй мастерской трактор, комбайнуудые заhабарилха түсэбөө дүүргэдэггүй байhаар үнинэй. Зарим тракторнууд 2—3 hарын туршада миин хэбтэнэ. Заhабарилгын шанар бирагүй.

Гэхэтэй хамта техникэ заhабарилhан, тэрэниие тушаажа абаhан ба үгэhэн тухай документнүүд хайша хэрэгээр бэшэгдэнэ. Техническэ хангалгын пункт муугаар хүдэлнэ. Томо тракторнуудай тоhыень hэлгэхэhээ бэшэ юумэн эндэ хэгдэдэггүй. Трактор болон комбайн заhабарилагшадай эрхим hайнаар ажаллаха эрхэ байдал үгы. Ажалай журам hула.

Районой арадай хиналтын комитет эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхахыень «Госкомсельхозтехникын» районно отделениин колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

ХОРИ

«Хүрбын совхозой арадай хиналтын гол бүлэгэй хүдэлмэри тухай» асуудал тус районой арадай хиналтын комитет дээрэ зүбшэгдэбэ.

Һүүлэй үедэ энэ совхозой арадай хиналтын гол бүлэг ажал хүдэлмэреэ эдэбхижүүлээ гэжэ тэмдэглэгдээ.

Ажахы доторнь арадай 42 хинагша тоологдоно. Гол бүлэгэй дэргэдэ 5 сектор эмхидхэгдэнхэй. 42 хинагшадай 28-ниинь саг үргэлжын даалгабаринуудтай юм. Хүдөө ажахын шухала кампаниин үедэ саг зуурын постнууд байгуулагдана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы дээрээ 22 шалгалта үнгэргэгдөө. Зарим хинагшад 3 дахин, нүгөөдүүлынь нэгэ-хоёрхон шалгалтануудта хабаадаhан байна.

Арадай хинагшадай hуралсал эмхидхэгдэнхэй. «Арадай хиналтын» стендын материалнууд шэнэлэгдэжэ байдаг.

Гэхэтэй хамта, энэ бүлэгэй хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл бии. Зарим бүлэгүүд ба постнууд урид хараалhан шалгалтануудаа саг болзортонь үнгэргэнэгүй. Олон хинагшад, юундэшьеб, жэлэй туршада нэгэшье шалгалтада хабааданагүй. Тус совхозой гол бүлэгэй гэшүүд хүдэлмэреэ олондо соносхохо асуудалда мүртэй анхарал хандуулнагүй гээд комитет зааба.

ЗАХААМИН

СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай гол бүлэгэй арадай хинагшадай элирүүлhэнэй ёhoор, Холтосонон уурхайн хүтэлбэрилэгшэд электрын элшэ хүсэ гамтайгаар гаргашалха тухай эрилтые гүйсэд hайнаар дүүргэнэгүй. Тус уурхайда дулаан уhан хэмһээ үлүү ехээр хэрэглэгдэнэ. Ганса январь hapa соо 157 түхэригэй дулаан уhан түсэбhөө гадуур гаргашалагдаа.

Электрын элшэ хүсэ, мүн дулаае гаргашалгада хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандадаг хүнүүдhээ нэхэжэ, 147 түхэриг мүнгыень гүрэнэй кассада оруулха гэhэн шиидхэбэри комитет баталан абаба.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай гол бүлэг энэ талаар шалгалтануудаа улам шангадхаха ёhотой гэжэ заседани дээрэ заагдаба.

УЛААН-ҮДЭ

Улаан-Үдын районой арадай хиналтын комитет «Сэлэнгэ» совхоздо haagдадаг hүнэй шанар тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд, малшад, haалишадай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри hулаар ябуулна, мал ажалай продукциин шанарай түлөө зооветмэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табинагүй.

Ахамад зооветмэргэжэлтэд В. В. Коротов, Н. Д Степанов гэгшэд hүнэй шанар hайжаруулха асуудалда анхаралаа оагаар табина. Малай байранууд соо ариг сэбэр сахиха, hуулга хүнэгүүдые hайнаар угааха, hүнэй шанар үдэр бүри тодорхойлхо хэмжээнүүд абтанагүй.

Арадай хиналтын гол бүлэг hү haалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрие, hүнэй шанарые саг үргэлжэ шалгадаггүй байба. Эдэ бүхы шалтагаануудhaa уламжалан, hүнэй шанар муудаа. Жэшээлхэдэ, 1982 ондо оройдоо 15,3 процент hүн нэгэдэхи сортоор тушаагдаhан байна.

Совхозой ахамад зоотехник В. В, Коротов комитедэй шиидхэбэреэр шанга hануулгада хүртэбэ. Арадай хиналтын гол бүлэг hүнэй шанарые саг үргэлжэ шалгажа байхаар уялгалагдаа.

* * *

Локомотив-вагон заhабарилгын заводой арадай хиналтын комитет «Түмэр харгын организацинуудта запасной частьнуудые тушааха түсэбэй дүүргэлтэ тухай» асуудал зүбшэбэ.

Завод түмэр харгын организацинуудта 1982 ондо 265 мянган түхэригэй запасной частьнуудые дутуу тушаагаа.

Харюусалгатай байhанай, хиналта бэелүүлдэггүй дээрэhээ 149 зүйлэй деталь түсэбhөө үлүү, 79 зүйлэй хэрэгсэл дутуу гаргагдаhан байна.

Запасной частьнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбүүдээ дүүргэдэггүй цехүүдэй начальнигуудта зэмэ тодхогдоо.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ХАРЮУСАЛГА ЕХЭ

Театрай бүлэг шүүмжэлэгшэд Москваһаа һаяхан ерэжэ, Улаан-Үдэ хотын театрнуудай репертуартай танилсаа. Энэ ушартай дашарамдуулан ямар хүсэл зорилготой байһанаа, репертуарнууд тухай һанамжаяа хэлэжэ үгэхыень энэ бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ, РСФСР-эй Соёлой министерствын ахалагша инспектор В. М. Лисиндэ манай корреспондент Б. Дымбрылова хандаһан байна.

— Нэн түрүүн манай уг зорилго тухай. Республикынгаа ойн баяртай дашарамдуулан, Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическа театр Ленинградта тоосохо, харин ород драмын театр Буряадай АССР-эй искусствын болон литературын үдэрнүүдтэ хабаадаха ёһотой. Тэрэшэлэн манай бүлэгтэ ороһон мэдээжэ шүүмжэлэгшэд, нэрлэбэл, Анна Адольфовна Кузнецова, Елена Александровна Зубкова, Юрий Соломонович Беренгард, Ростислав Аркадьевич Горяев гэгшэд эдэ театрнуудай зүжэгүүдые хаража, туһатай зүбшэл заабаринуудые үгэхэ гэһэн зорилготой ерээ. Тиихэдэ СССР-эй Соёлой министерствын ахалагша инспектор Николай Григорьевич Шкут жюрин бүридэлдэ оролсоһон байна.

Буряад драмын театрта гурбан зүжэг (Айтматовай «Эхын тала», Дамдиновай «Декабристын бэһэлиг», Островскиин «Ямаршье ухаатай хүн ядаралда ородог»), харин Гүрэнэй ород драматическа театрта дүрбэн найруулга (Стейнбегэй «О мышах и людях», Калашниковай «Разрыв-трава», «Красные дьяволята», Лобозёровой «Маленький спектакль на лоне природы» хараад байхадаа, өөһэдынгөө һанамжанууд тухайгаа театрнуудай коллективтэй, шүүмжэлэгшэдтэй хөөрэлдэһэн байнабди.

Эгээл һонин юумэнь гэхэдэ, ород классическа зохёолые буряад драмын театр (режиссёрынь Людмила Цыденова) зохидоор найруулан табиһан байна. Юуб гэхэдэ, нэгэ хэды дутагдалтайшье һаа (ород абари зан байгуулха талаар), ородой классика хадаа театрай зохёохы хүдэлмэриин арга боломжонуудые бүри үргэн болгоно бшуу. СССР-эй агуу ойн баярые угтаад, мүн республикынгаа 60 жэлэй ойн баярые угтаха гэжэ байхадаа, ород классика болон бусад арадуудай зохёолнууд репертуарта ороно. Жэшээнь, ород театр буряад зохёолнуудые (Митыповэй «Алтаар баян хүбшэдэ») найруулан табина. Иигэжэ национальна соёлнууд бэе бэедээ дүтэ болоно. Тиимэһээ манай түбэй хотонууд болохо Москвагай, Ленинградай харагшадай урда тоосохо гээшэ тон харюусалгатай хэрэг. Тиимэһээ совет буряад литературын үндэһэ һүүри табигшадай нэгэн болохо Намсараевай, Дамдиновай, Калашниковай болон бусад нүхэдэй һонирхолтой, баян удха шанартай зохёолнууд олониитые, харагшадые ехэтэ һониржуулха байна.

Залуушуул тухай онсолон хэлэхээр. Театрнуудта бэлигтэй залуу режиссёрнууд (нэрлэбэл, Бурков, Цыденова, Кондратьев), мүн залуу артистнууд Егорова, Токуренова, Дугарова, Зориктуева, Жапхандаев, Туманова, Архипова, Слесарева, Бабченко, Ноздрин, Путивец болон бусад бии. Тиихэдэ ород драмын театрай залуу артистнуудай хабаадалгатай нэгэ зүжэгые тэмдэглэхээр. Энэ хадаа Степан Лобозёровой «Хүдөө нютагай хүлгөөтэ үдэрнүүд» гэһэн шогтой хүхюун, мүнөө үеын ажабайдалые зураглаһан зүжэг болоно. Бидэнние энэ зүжэг ехэтэ һонирхуулаа гэжэ хэлэхэ байнаб. Найруулан табигша Бурков онсо шэнжэтэйгээр энэ зүжэгые бүтээгээ.

Комиссиин бүлэгтэ ябаһан шэнжэлэгшэд имагтал хөөрэлдөөнүүдые эмхидхээ, һанамжануудаа хубаалдаа бэшэ, мүн зохёохы ажалай семинарнуудта хабаадаа, театрнуудай мэргэжэлтэдтэй, мүн арадай театрнуудай, һайн дуратанай театральна коллективүүдэй режиссёрнуудтай уулзаа юм.

Театрнуудай харалгын дүнгүүдые согсолоод байхадаа, театрнуудта хэгдэхэ ажал олон, зарим зүжэгүүдтэ оүри ехэ эрилтэнүүд табигдаа. Тиимэһээ Буряадай АССР-эй искусство болон литературын тоосоото харалгада бэлдэлгын үедэ театрнуудта тон харюусалгатай хаһа эхилбэ. Энэ хадаа үшөө нэгэ дабаан, ехэ туршалга болоно.

ҺОНИН КОНЦЕРТ ААД...

Һаяхан Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театр соо Буряадай гүрэнэй филармониин симфоническа оркестрэй ээлжээтэ концерт болобо. Оркестрые дирижер Лев Морозовский хүтэлбэрилөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ оркестр ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярта зорюулжа, һонирхолтой программа бэлдэһэн юм. Харин мүнөө жэлдэ энэ программаяа үргэлжэлүүлжэ, республикынгаа ойн баярые угтуулан, союзна болон автономито республикануудай хүгжэмшэдэй зохёолнуудые шагнагшадтаа дурадхаа.

Энэ удаа оркестр Эстониин композитор Яан Ряэтсын 3-дахи симфониие, Литвагай композитор Юстинас Башинскасай симфоническа гурбан хатар, мүн Латвиин хүгжэмшэд Имант Калнынь, Гедерт Раман гэгшэдэй зохёолнуудые гүйсэдхэжэ, хүгжэмдэ дуратайшуулые ехэтэ баясуулаа.

Илангаяа латыш композитор Гедерт Раманай гурбан хубиһаа бүридэһэн концерт сугларагшадта һайшаагдаба. Хүнэй сэдьхэлдэ урин дулаан бодолнуудые түрүүлдэг энэ хүгжэм гүйсэдхэлгэдэ республикымнай мэдээжэ хүгжэмшэд өөр өөрынгөө бэлиг шадабари эли тодоор харуулаа. Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Борис Ким, республикын габьяата артистнар Борис Грудинин, Анатолий Тин, Роальд Кудрявцев болон артистнар Альфир Шмельков, Татьяна Эпштейн, Николай Хурдей, Надежда Пахомова, Владимир Зонхоев гэгшэд элдэб олон инструмент дээрэ зохёолнуудай хубинуудые гүйсэдхэжэ, альга ташалгаар угтагдаа. Энэ концертдэ, оркестрэй бүридэлдэ орожо, мэдээжэ хүгжэмшэд Михаил Балдаев, Валерий Галсанов гэгшэдэй хабаадаһаниинь тэдэнэй уран бэлигэй үргэн дэлисые гэршэлбэ.

Теэд нэгэл юумэн эндэ сугларагшадые голхоруулаа. Олон арбаад хүнһөө бүридэһэн оркестрэй энэ орёошье һаа, ирагуу гоё хүгжэм бэлдэжэ, шагнагшадтаа дурадхахадань, концертдэ ерэһэн хүн зоной үсөөн байһаниинь гайхалтайшье, аягүйшье байба. Республикымнай ниислэлдэ хүгжэмдэ дуратайшуул үсөөрөө гэхын аргагүй, харин энэ концерт тухай мэдээсэл, соносхол муугаар эрхилэгдэһэн байжа болохтой. Ажалша коллективүүдтэ студентнүүдэй һурагшадай дунда симфоническа оркестрэй концертнүүд тухай Буряадай гүрэнэй филармониин захиргаан үргэн соносхол тараахаяа яана гээшэб!

Р. БАИРОВ.

«БАГЛАА» ДУУЛАНА, ХАТАРНА

Улаан-Үдын П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо Абхазиин гүрэнэй филармониин диско-шоу «Букет» гэжэ (буряадшалбал «Баглаа») бүлэг «Оронуудаар ба түбинүүдээр» гэжэ нэрлэгдэһэн программаяа олоной үзэмжэдэ харуулба.

— Дэлхэй түбинүүдтэ ажаһуудаг арадуудай хатарнуудай, элдэб маягаар найруулһан дуунуудтаймнай танилсаха байнат,—гэжэ тус бүлэгэй уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Николай Григорьев концертынгээ эхиндэ аянайнгаа зорилгые мэдүүлэн, сугларагшадые уриба.

«Панорама» гэжэ дуунай-инструментальна ансамблиин ород арадай дуу хангюурдахадань, «Сэсэгүүд» гэһэн ритм-баледэй уян нугархай басагад тэдэнэй дэмжэлгэ доро хатарна. Тиигэжэ түрэл нютагайнгаа дуу хатартай танилсуулаад, Европын баруун зүгтэ оршодог Испани ерэбэд. Эндэ испан арадай солгёо дуунай аялга доро баледэй артистнууд Валерий ба Людмила Финогеновтэнэй гүйсэдхэһэн хүхюун, дорюун хатар олоной магтаалда хүртэбэ. Испаниһаа Африка түби, Африкаһаа Дутын Зүүн зүг, тэндэһээ Америкэ түби ерэжэ, индеецүүдэй занишалта хатараар аяншалга-концертээ дүүргэбэ.

Концертын удаа «Баглаа» гэһэн бүлэгэй уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, дуушан, найруулан табигша Николай Григорьевто хэдэн асуудалтайгаар хандаһамнай, иигэжэ хөөрэбэ:

— Манай «Баглаа» бүлэгэй байгуулагдаһаар тэбхэр арбан жэл болохонь,—гээд Н. Григорьев хөөрөөгөө эхилбэ. Бүлэгэймнай артистнууд бултадаа тусхай мэргэжэлтэй юм. Жэшээлбэл, «Сэсэгүүд» гэһэн хатарай бүлэгэй басагад П. Самар, Е. Николенко, Н. Самсонова, О. Дитковская, В. Довнар, Л. Бубнова гэгшэд Днепропетровско хореографическа училищи дүүргэнхэй. «Баглаагаймнай» сэсэг бүхэниинь ямар нэгэн арадай дуун, хатар болоно,—гээд хөөрөөгөө тобшолбо.

Х. СОКТОЕВ.

ТОБШОХОНООР

Гүрэнэй дуу болон хатарай «Байгал» ансамбль мүнөө Зэдын райондо гастрольдо байна. Тэндэһээ Сэлэнгын район ошожо, хүдөө нютагуудай ажалшадта бэлиг шадабаряа харуулхань.

* * *

Буряадай гүрэнэй филармониин «Байгалай аялганууд» гэһэн бүлэг Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын Буряадай автономито округто ошожо, түрүүшынгээ концертнүүдые табижа эхилбэ.

* * *

Буряадай гүрэнэй филармониин «Баяр» гэһэн бүлэг Шэтын областиин районуудаар ябажа, эстрадно-циркын программатаяа танилсуулна. Буряадай АССР-эй габьяата артист В. Цыренжапов, Д. Хунтахеева болон бусад тус бүлэгтэ ороно.

* * *

Новосибирскын эстрадно-циркын бүлэг Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогай барилгашадта 52 концерт харуулба. Тэдэнэр гастролёо Загарайн райондо түгэсхэхэ юм.

* * *

Москонцертын эстрадна бүлэг Улаан-Үдын, Прибайкалиин, Кабанскын районуудаар ябажа, олон концерт харуулһанайнгаа удаа, мүнөө Түнхэнэй райондо айлшалжа байнхай. Тэндэһээ Хяагтын район ошохо.

* * *

РСФСР-эй арадай артистка Чимита Шанюшкина Хурамхаанай, Баргажанай районуудай нютагуудаар ябажа, зохёохы ажалайнгаа тоосоото концертнүүдые табижа байнхай. Мүнөө дээрээ 20 һуурин тосхоной хүн зон бэлигтэ дуушанай ирагуу дуунуудтай баясан танилсаа.

* * *

Москонцертын артист Анатолий Стелин «Совет фельетонуудай хуудаһаар сэсэн хурса хөөрэлдөөн» гэһэн программаяа Улаан-Үдын авиазаводой, нарин сэмбын комбинадай, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой хүдэлмэришэдтэ харуулба.

* * *

Калугын гүрэнэй филармониин цыгануудай «Лаутары» гэһэн ансамбль эдэ үдэрнүүдтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо бэлиг шадабаряа улаан-үдынхидэй үзэмжэдэ харуулжа байнхай.

* * *

Ивано-Франковскын гүрэнэй филармониин дуу болон хатарай гуцулнуудай ансамбль мартын 7-до Улаан-Үдэ ерэхэнь.

Г. КУЛАГИНА,
Буряадай гүрэнэй филармониин концертнэ таһагай начальник.

ЁОХОР, ДУУНУУД ХАНХИНАА

Захааминай районой Санагын совхозой экономикын болон соёлой үдэрнүүд февралиин 26—27-до үнгэрэгдөө. Түрүүшын үдэр Санага нютагта, һүүлдэнь районой түб болохо Закаменск хотодо болоо. Санага тосхоной ажахын хүгжэлтэ тухай хөөрэһэн ханын газетэнүүд, стенднүүд соёлой байшангай ханануудые шэмэглээ. Нютагай түрүү хүнүүдтэ, эхэ-геройнуудта олон фотогалерейнүүд зорюулагдаһан байгаа. Байшангай фойе соо арадай уран бүтээлнүүдэй выставкэ харуулагдаа.

Баяр ёһололой энэ үдэшые совхозой партбюрогой секретарь В. Ф. Бандеев нээгээ. Ленинэй орденто Б. Д. Бальжиров, Ажалай Улаан Тугай орденто һаалишан С. Б. Гундуева, Ажалай Алдар Солын орденто А. Б. Бандеева, Хүндэлэлэй Тэмдэгэй орденто С. Х. Сандитов, Б. Ш. Шойдонов болон бусад түрүү хүнүүд энэ үдэшэдэ уригдаа. Манай нютагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд ажалайнгаа амжалта тухай элидхээ.

Удаан нютагай уран һайханай коллективэй—«Санага» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин концерт харуулагдаа. Н. Дамдиновай «Буряадни», Ю. Ирдынеевэй «СССР ороноо магтан дуулая» гэһэн дуунуудые хоор гүйсэдхэбэ. РСФСР-эй габьяата артистка Татьяна Гергесовагай найруулан табиһан хатарнууд олон байгаа. «Һойрой наадан», «Булагай дэргэдэ», «Захааминай ёохор» гэһэн хатарнуудые харагшад халуун альга ташалгаар угтаһан байна. Чанзистнуудай ансамбль Д. Аюшеевэй «Танец № 1» гэһэн зохёолые бэрхээр гүйсэдхэбэ. Ниитын хүдэлмэриин эдэбхитэн, багша Монгол Шагдурович Дымпиловэй хүтэлбэрилдэг лимбистнүүдэй ансамбль концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тэрэнэй хүгжэм доро хормейстер Галина Гундуева «Манай кавалери» гэжэ дууе гоёор ханхинуулһан байна. Клара Уржановагай ударидадаг хүүгэдэй ансамблиин басагад «Ургы» гэжэ хатар гүйсэдхөө юм. Ансамблиин фольклорно бүлэг ёохор хатарба.

Мал адуулагша Лубсан Бадмаевай («Кооператор»), сельсоведэй бухгалтер Цырен-Ханда Тарбаевагай («Нангин дурасхаал»), багша Родион Унтановай («Санага») дуулаһан дуунуудые эндэ сугларагшад халуун альга ташалгаар угтаа юм.

Багшанар В. О. Мархаев, В. Ц. Логинова, С. Д. Балданова, больницын хүдэлмэрилэгшэд Хажид Банзарханова, Нелли Намсараева, хүүгэдэй саадай хүдэлмэрилэгшэд О. А. Тимофеева, В. Д. Тархаева болон бусад концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Хамтадаа 130 хүн тус концертдэ хабаадаба.

Хоёрдохи үдэрынь санагынхид районой түбтэ тоосоо. Санагын совхозой директор В. Д. Порхоев районой хүтэлбэрилэгшэдтэ элидхээ. Эдэ үдэрнүүдые эмхидхэлгэдэ уран зурааша В. Логинов, методист В. Халзанов болон бусад нүхэд ехэ туһа хүргэһэн байна. Хамниин совхоздо экономикын болон соёлой үдэрнүүд һаяар үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай.

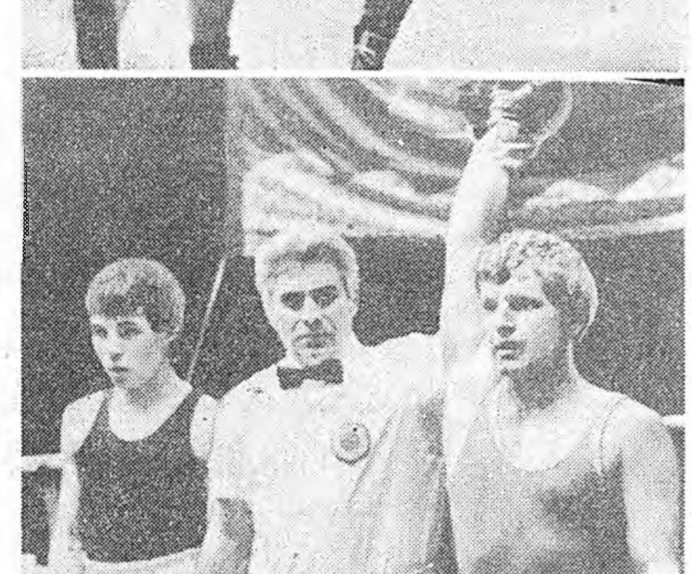
МУЗЕЙ НЭЭГДЭБЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ Санага тосхондо ехэ баяр ёһолол болобо. Түүхын, хизаар ороноо шэнжэлгын музей февралиин 26-да нээгдэбэ. Анхандаа 40-өөд онуудаар колхоз байхадань ударидаһан, ниитын хүдэлмэриин эдэбхитэн Сергей Хабарович Санжитов музейе дааган то... милогдоо.

Захааминай районой, нютагаймнай экономико, соёлой хүгжэлтые харуулһан стенднүүд хадагдаа, элдэб олон хэрэгсэлнүүд музейдэ табигдаа. Ашагта малтамалнууд, мастернуудай уран бүтээлнүүд, амитадай арһаар хэһэн дүрсэнүүд олоной анхаралые татаһан байна.

Н. НАМСАРАЕВ.

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ҺАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУД

«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө боксоор бүхэсоюзна мүрысөөнэй дүүрэжэ байха үедэ манай корреспондентнүүд Б-М. ЖИГЖИТОВ, Б. ЦЫРЕМПИЛОВ тренернүүд болон мэргэжэлтэдтэй уулзажа, энэ заншалта наадан тухай һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэхыень гуйһан байна.

В. И. БАРАННИКОВ—мүрысөөнэй жюрин түрүүлэгшэ, СССР-эй спорткомитедэй түлөөлэгшэ, спортын габьяата мастер, уласхоорондын категориин судья:

—«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна заншалта мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэбэ. 200 гаран хүниие, тэрэ тоодо спортсменүүдые, тренернүүдые, судьянарые мүрысөө эмхидхэгшэд хүндэмүүшэ халуунаар угтажа, городой эгээл һайн гостиницануудта байрлуулһан, экскурсинуудые эмхидхэһэн, театрнуудай шэнэ зүжэгүүдтэй танилсуулһан байгаа. Юрэдөө, спортсменүүд гансал ринг дээрэ гаража тулалдаа бэшэ, харин Буряад ороной ниислэл хототой һайнаар танилсаһан байха юм.

Рингын ээзд яһала амжалтагай һайнаар мүрысөө. Энэ талаар Буряадай суглуулагдамал командын ахалагша тренер, Буряадай багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша В. А. Ильин түрүүтэй тренернүүд Д. Д. Бабудоржиев, А. Г. Амгаланов, В. В. Павлов, залуу һурган хүмүүжүүлэгшэд А. Куренков, В. Агафонов, А. Бадмацыренов болон бусад эдэбхитэй һайнаар, зохёохы ёһоор хүдэлнэ гээд тэмдэглэлтэй.

Бүхэсоюзна энэ заншалта наадые саашадань хүгжөөжэ, тэрэниие уласхоорондын мүрысөөн болгоо һаа, һайн байгаа. Тиигэбэл Олимпиадада бэлэдхэлэй опорно пункт болодог Буряад орондо бага шэгнүүртэй бэлигтэй бэрхэ боксернуудые элирүүлжэ, тэдэнэй мэргэжэл шадабариие, арга дүрые улам мүлижэ дээшэлүүлхэ арга олдохо байна гэжэ һананаб.

Ю. Ф. ФРОЛОВ—мүрысөөнэй ахамад судья, РСФСР-эй Боксын федерациин судьянарай коллегиин гэшүүн, уласхоорондын категориин судья:

—Энэ заншалта наадан эмхи гуримтайгаар үнгэргэгдэбэ. Хабаадагшад бар хүсэтэй, һайн арга дүрэтэй, ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулаа. Энэ бүхэсоюзна мүрысөөе саашадань улам хүгжөөхын тула спортын бааза хэрэгтэй. Нэн түрүүн ядахын сагта 1,5—2 мянган хүнэй һууритай спортын ордон баряа һаа, улаан-үдынхидтэ ехэ бэлэг болохо һэн гэжэ һананаб. Мүнөө һайн бааза болон түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдгүйгөөр спортын али бүхы зүйлнүүдые хүгжөөхэ гээшэ тон хүшэр хүндэ байна.

ВАНДУЙН БАТБАЯР—МНР-эй суглуулагдамал командын гүрэнэй тренер, спортын мастер, Бүхэазиин нааданuудта бронзо медаляар шагнагдагша:

—Совет ороной боксын олон ондоо һургуулинуудай түлөөлэгшэдтэй ринг дээрэ уулзажа, тэдэнһээ һургаал абаха зорилготойгоор ерэһэн байгаабди. Манай командын бүридэлдэ гол түлэб залуу боксернууд ороо һэн. Энэ мүрысөөн маанадта ехэ ашатай туһатай байба. Иимэ нүхэд ёһоной уулзалганууд хоёр ороной арадуудай, тэрэ тоодо спортсменүүдэй хани барисаае улам бэхижүүлдэг юм. Бидэ олон шэнэ нүхэдтэй болообди. Би өөрөөшье танай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэдэг бүхэсоюзна мүрысөөндэ хэдэн удаа хабаадажа, 1969 болон 1971 онуудта илажа гараһан хүм.

Ю. И. ДАВЫДОВ—Тюменскэ областиин Шэнэ-Уренгой хотын нефть болон газ шанаржуулдаг трестын инженер, бүхэсоюзна категориин судья:

—«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна нааданда хабаадаһан залуу боксернууд ехэ туршалга гаража, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлбэ. Энэнь лэ мүрысөөнэй гол үрэ дүн болоно. Монголой боксернуудай һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһан ушарынь мүрысөөе шэмэглээ. Һайн һорилго бэлэдхэлтэйшүүлынь илажа, энэ мүрысөөн урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлээ.

В. А. СТРЕЛЬНИКОВ—Буряадай багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрые даагша, педагогикын эрдэмэй кандидат, уласхоорондын классай спортын мастер:

—Манай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэдэг заншалта наадамнай СССР-эй Спорткомитедэй шиидхэбэреэр бүхэсоюзна мүрысөөн болгогдобо. Тиигэжэ тэрэ иимэ 11 мүрысөөнэй тоодо оруулагдаа. Энэ хадаа Буряадай боксернуудай ехэ амжалта, илалта түйлаһыень гэршэлнэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Гэбэшье манай Буряад орондо боксоор бүхэсоюзна категориин оройдоол нэгэ судья бии. Тиин заншалта наадаяа һайнаар эмхидхэхын тула бүхэсоюзна категориин судьянарые нютагтаа һурган бэлдэхэ ёһотойбди. Энээнэй тула ресспроткомитет бэлигтэй бэрхэ залуу судьянарые тусхай курсануудта, семинарнуудта ходо эльгээжэ байгаа һаань, һайн бэлэй.

Ш. Ш. БАЙКОВ—Красноярскын политехническэ институдай доцент, бүхэсоюзна категориин судья:

—Би Буряадай АССР-эй боксернуудай амжалта, илалтые үнихэнэй мэдэхэб. Һүүлэйшье жэлнүүдтэ манай Красноярск хотодо үнгэргэгдэдэг академик Л. В. Киренскиин дурасхаалда зорюулагдаһан бүхэсоюзна мүрысөөндэ саг үргэлжэ хабаадажа, һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа, онсо өөһэдын арга дүрээ харуулдаг гээшэ. Мүнөө эндэ танай боксернууд соохоо А. Иванов, В. Марченко, В. Николаев болон бусад эдэбхитэйгээр тулалдажа, саашадаа Россин суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороохо аргатай байһанаа харуулаа гээд һанагдана.

Теэд спортын зүйлнүүдые, илангаяа боксые хүгжөөхын тула һайн бааза хэрэгтэй. Энэ талаар танай республикын ниислэл хотодо тулюуршаг байна. Спортын һайн байшан гү, али ордон бариха хэрэгтэй. Тиигэбэл, боксернуудай һорилго бэлэдхэл, тренернүүдэй ажал хэрэг ашаяа харюулха бээз.

Д. Д. БАБУДОРЖИЕВ—ресспорткомитедэй дэргэдэхи ШВСМ-эй ахалагша тренер, спортын мастер, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ:

—Юу хэлэхэб даа. Мүрысөөнэй дүнгүүд сэдьхэлыемнай ханаана. Бидэнэй хараалһан түсэбөөр манай гурбан хүн илалта түйлажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ зэргэтэй байһан юм. А. Жарников һанаһанда хүрэжэ тулалдаагүй. В. Туманов хүлеэгдээгүй һайнаар мүрысэжэ, илажа гараа. Бидэ, тренернүүд, энэ амжалтаараа урмашажа, бүри һайнаар хүдэлхэ ёһотойбди.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: шанга тулалдаан: арбитр—бүхэсоюзна категориин судья Ю. Давыдов илагшын гарыень үргэжэ байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Олон харгын бэлшэр дээрэ»—Р. Макальскаягай статья. «Малай үбэлжэлгэ—харюусалгатай хаһа» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. Нютаг нютагай болон орон доторой һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бүтээн гаргаһан продукциин ёһоор» — Э. Сосновскаягай хэһэн хөөрэлдөөн. «Шиидхэнэшьегүй, дүүргэнэшьегүй» — М. Абрамовай статья. «Үшөө гурбан жэл хүлеэхэ хэрэгтэй» — И. Кузнецовой редакцида эльгээһэн бэшэг.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эзэн ёһоор, эрхэ байдал мэдэрэнгеэр — Р. Балдановай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Байгалай үмэнэхи түрэл хизаарнай» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Соносхолнууд. мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Хүхюун мүрысөөнүүд». 10.40 — «Аяншалагшадай клуб». 11.40 — «Урданай уянгата һайхан дуунууд». 12.25 — Шэнэ һонин. (12.30 хүрэтэр). 16.05 — Шэнэ һонин. 16.25 — Баримтата фильм. 16.40 — Ород хэлэн. 17.10— Шадамар гарнууд. 17.40 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». **Улаан-Үдэ.** 18.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 18.45 — Барилгада бригадна подрядай аргые нарижуулан һайжаруулха тухай. 19.15 — Мультфильм. 19.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.50 —«Бидэ БАМ баринабди». 20.35— «Певец революции» — уран һайханай фильм (4-дэхи сери). 22.00 —«Время». 22.30— «Театрай уулзалганууд».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Англи хэлэн. 13.35 — Хүгжэм. 2-дохи класс. Н. А. Римский-Корсаковой «Золотой петушок» гэһэн оперо-онтохон. 14.05 — «Дайте мне точку опоры» гэһэн дамжуулга. 14.35 — «XVIII зуун жэлэй ородой искусство». Уран зураг. 15.10—Режиссерой искусство. 16.50—Шэнэ һонин. 18.10 —И. Брамс. «Квартет до-минор».

Улаан-Үдэ. 18.45—Мультфильмнүүд. 19.20—«Петр Первый»—уран һайханай фильм. (2-дохи сери).

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15 — «Ажабайдалай хараа зам». 22.00—«Время». 22.30—«Вторая любовь»—уран һайханай фильм (ГДР). 22.35—Хүндэ атлетикээр «Хани барисаанай кубогта хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн.

УНШАГТЫ ҺОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

✕ Уран зохёолшодой айхабтар үрэ ехэтэйгээр ажалладаг жэшээнүүд литературын түүхэдэ олон дайралдана. Жэшээнь, Дюма-эсэгэ 250 боти прозо, 25 боти драматическа зохёолнуудые бэшээ. Бальзак өөрынгөө һүүлдэ аяар 150 боти ном үлөөгөө. Лопе де Вега 2700 пьесэ зохёогоо, тэдэнэйнь оройдоо 470-ниинь бидэндэ хүртэһэн. Манай үеын Жорж Сименон 415 роман бэшээ, тэдэнэйнь 215 өөрынь нэрээр, бэшэниинь элдэб нюуса нэрээр хэблэгдэһэн байна.

Вольтер өөрынгөө корреспондентнүүдтэ 210 мянган бэшэг, харин Бернард Шоу — 250 мянган бэшэг эльгээһэн.

Мүнөө үе сагай английска уран зохёолшо Барбара Картленд 30-тайһаа мүнөө хүрэтэр (тэрэ 80-тай) 325 ном бэшээ, тиин һүүлэй үедэ жэл бүри 20 роман (хоёр неделиһээ үлүүхэн саг соо нэгэ роман) бэшэжэ байгаа. Картленд «уран зохёолой үйлэдбэри» эмхидхээ: гурбан бэшээшэдтэ зохёолоо хэлэжэ үгэдэг, мүн хэдэн хүн тэрэнэй хүдэлмэриин бүхы асуудалые бүтээжэ байдаг.

✕ Болгарида 1300 жэлэй туршада нарһан модон ургана. Тэрэ модон Болгариин гүрэнтэй сасуу юм. Орон доторнь платан гэдэг эгээн бүдүүн модон Пловдив шадар ургажа байдаг. Тэрэнэй узуурынь тойроод хэмжэхэдэ 13 метр болоно. Рильскэ хадада Болгариин эгээл үндэр —65 метр модон ургана.

✕ Шэнэ Зеландиин Танаки город шадар байгаалиин газһаа октан ехэтэй бензин гаргаха түхеэрэлгэ дэлхэй дээрэ эгээл түрүүлэн тодхогдобо, эндэ тиимэ газ угаа элбэг бии. 1985 он хүрэтэр иимэ түхэлэй бензинээр оронойнгоо хэрэглэмжэ гүйсэд хангаха хараатай.

Эгээн түрүүн газһаа метилово спирт абаад, һүүлээрнь тэрээндээ тусхай катализатор хэрэглэжэ, бензин болгоно.

✕ Городуудые шэнэлэн хубилгаха үедэ томо гэрнүүдые хажуу тээшэнь нүүлгэхэ гээшэ юрын хэрэг болонхой. Зүгөөр Бухарестдэ архитектурна бүхэли ансамбль 183 метр заида хажуу тээшээ нүүлгэгдээ. Тэндэнь 1726 ондо баригдаһан һүмэ байгаа. Эдэ бүгэдые хажуу тээшэнь болгохын тула Румыниин мэргэжэлтэдэй зохёоһон онол арга хэрэглэгдээ.

750 тонно шэгнүүртэй бурхан тура гидравлическа домкрадуудаар нэгэ метрһээ дээшэ үндэртэ үргэгдөө. Тиихэдэ һүмэнь 0,2 миллиметрһээ үлүү хазайгаагүй. Удаань тэрэнэй доро тэргэнүүдые оруулжа, час соо хоёр метр шахуу скоростьтойгоор шэрэжэ, шэнэ һууридань асараа. Энэл аргаар хажуудахи барилгануудынь нүүлгэгдээ.

✕ СЭВ-эй оронуудта түрүүлэн, бэшэлгын машинануудай пловдивска завод (Болгари) электрическэ бэшэлгын бишыхан машинкануудые гаргажа захалаа. Энэ машинкань «Хеброс 1300» серидэ ороно. Машинкын үндэрынь—миин 78 миллиметр гэхэ гү, али юрын портфель соо бэлэхэнээр багтааха юм. Тэрэ оройдоо 6 килограмм шэгнүүртэй. Иимэ машинкаар минута соо 700 гаран үзэг сохижо болохо (механическа иимэрхүү машинкаар минутада 400 шахуу үзэг сохидог).

✕ Француз «Фужроль» гэдэг фирмын бүтээдэг машина үрэмдэлгын хүсөөр түхэреэн тоннель нүхэлдэг болоо. Машинань тоннелиин хананuудта түшэглэн, лазерна элшэ туяагай хүсөөр уригшаа тон зүбөөр дабшана. Энэ машинаар үдэр бүри 20 метр тоннель бэлдээд, гансал ханыень жэгдэлэн гоёохо хэрэгтэй.

Иимэ машинаар 505 сантиметр диаметртэй дүрбэн километр ута тоннель хадые хүндэлэн малтажа, хоёр сөөрэмые нэгэдхэһэн байна. Энээнэй ашаар ГЭС-эй турбинануудта хэрэгтэй сагтань хоёр дахин ехэ уһа табиха арга олгогдоо.

«Наука и жизнь» журналһаа.

САГАН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэг байха. Һулаханаар һалхилха. 3—8 градус хүйтэн байха, урда, баруун-урда районуудта 4 градус хүрэтэр дулаарха.

Улаан-Үдэдэ сэлмэг байха, һулаханаар һалхилха. 4—6 градус хүйтэн байха.

Мартын 5—6-най үдэрнүүдтэ сэлмэгшэг байха, саһан орохогүй. Һулаханаар һалхилха. Һуниндөө 18—23, үдэртөө 3—8, зарим нютагуудта һуниндөө 25—30, үдэртөө 2 градус дулаанһаа 3 градус хүрэтэр хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды 2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, информации —2-34-05, переводов —2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02327. Заказ № 53. Индекс 04649.